

ŽIVA ZAJEDNICA

Siječanj-veljača/Januar-Februar 1989.

D2384E

Broj **1-2** (98)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER
KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN
ERSCHEINUNGSORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS 1,-DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

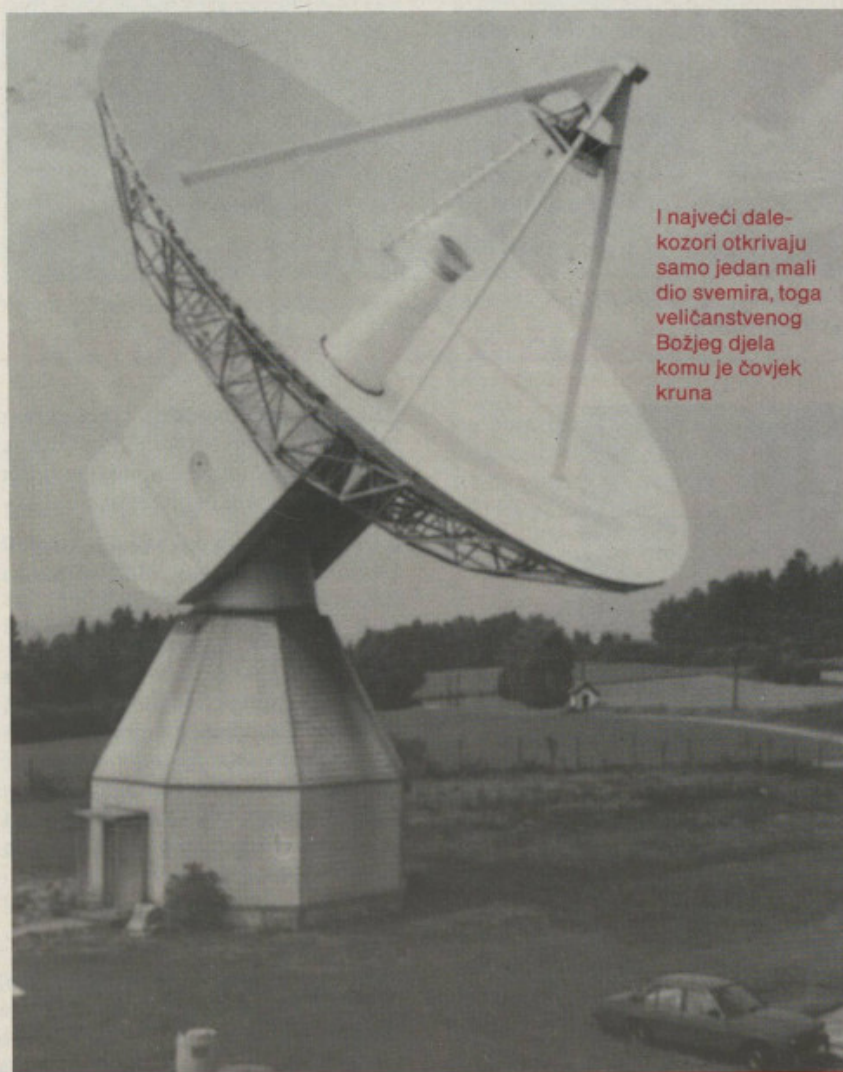
Što je čovjek da ga se spominješ?

U božićnom danima prošle godine primio je jedan svećenik vrlo zanimljivu čestitku jednoga prirodoslovca. Na razglednici je bila fotografija zvjezdanog neba s čuvenom Andromedinom maglicom, galaksijom sličnoj Mliječnoj stazi, koja pripada našem Sunčevu sustavu. Ispod fotografije nalazio se tekst: „Kad se Isus Nazarećanin rodio u Betlehemu, bilo je svjetlo koje je snimilo ovu sliku 750.000 godina „na putu“ (ne zaboravimo da svjetlost prijeđe 300.000 kilometara u sekundi!). Ispod toga teksta bila je napisana riječ filozofa i teologa Anselma od Canterburja: „Ne tražim znanje da bih vjerovao, nego vjerujem da bih mogao znati, razumjeti!“

Čudna riječ! Ne odgovara slici svijeta koju nam nudi znanost koja sa svojim saznanjima i otkrićima čini vjeru „nepotrebnom“. Ni Božićna poruka, poru-

ka o dolasku Boga u svijet, ne podudara se s tom slikom svijeta. Jer, što je naš svijet prema učenju znanosti? Naša je

zemlja samo zrno pijeska u kozmosu u kojem se nalaze milijarde galaksija, sunaca, maglica, planeta. Njihove

I najveći dalekozori otkrivaju samo jedan mali dio svemira, toga veličanstvenog Božjeg djela komu je čovjek kruna

U ovom broju

● Astronaut i Krist	str. 2
● Obitelj na cesti	str. 3
● Juraj Križanić	str. 4
● Biskupi o jeziku	str. 5
● U ime pravednosti i dostojanstva	str. 6
● Književnik o jeziku	str. 7
● Biblija i križ	str. 8
● Duha i priredaba	str. 9
● Vijesti	str. 10–11
● Iz života misija	str. 13–16
● Taisé u Parizu	str. 12
● Pušenje	str. 17
● Umro misionar fra R. Romac	str. 18
● Nebeski poštar	str. 19
● Govor tijela	str. 20

(nastavak s prednje str.)

udaljenosti mjere se godinama svjetlosti, a većina zvijezda koje vidimo na nebu udaljena je od nas tisuće, milijune godina svjetlosti.

Slične silne dimenzije ima, obrnuto, i svijet beskonačno malenoga, svijet atoma i molekula. Kad bi ljudi uspjeli pronaći napravu koja bi bila u stanju izbrojiti u sekundi milijun atoma, onda bi toj napravi trebalo 20 milijardi godina da izbroji samo atome u jednom gramu vodika. Nezamislivo vrijeme, nezamislivo velik broj atoma!

Što je čovjek? Sitni prašak na malom komadiću pijeska, zemljinu planetu, okružen beskonačnošću, hladnoćom i prazninom. Što je čovjek u svemiru sastavljenom od milijardi atoma, molekula, stanica? Čovjek, na granici između beskonačno velikog i beskonačno maloga svijeta? Gledano iz perspektive svemira on je zrno praška, a gledano iz perspektive atoma on je gotovo velik kao svemir. U oba slučaja on je biće koje može misliti i proračunavati. U tome je čovjekova veličina. Blaise Pascal, poznati filozof i matematičar, napisao: „Što je čovjek u usporedbi sa

svemirom? Zrno praška, ali **zrno praška koje misli**. Svemir može čovjeka uništiti, a da to ni ne zna. Ali čovjek to zna, i u tome je njegova veličina i dostojanstvo.”

Bog, Stvoritelj svemira i svih njegovih atoma, dao je samo čovjeku sposobnost da spozna i procjenjuje svemir i atom, iako u ograničenoj i nesavršenoj mjeri.

Čemu ovo razmišljanje o čovjeku, atomu i svemiru u ovo pobožično vrijeme? Što zajedničkoga ima naša moderna slika svijeta sa starom slikom Božića? Jako mnogo. Nije slučajno da u Svetom pismu početak stvaranja i početak otкупljenja imaju snažne zajedničke riječi: U početku stvori Bog nebo i zemlju – U početku bijaše Riječ, i Riječ bijaše kod Boga – i Riječ bijaše Bog. Ta Božja Riječ uzrok je postojanja svega stvorenoga. I o toj Božjoj Riječi najednput tvrdnja: „**Riječ je tijelom postala i nastala se među nama!**” Riječ je ušla u stvaranje, postala stvorom. Onaj koji je stvorio vrijeme, ulazi u vrijeme. Onaj koji je stvorio prostor, podređuje se međama prostora. Ljubav Božja koja nam postaje tako bliza u Isusu Kristu, čudesnija je od neizmjernog broja atoma i zvijezda.

Vrlo je važno da u svjetlu Betlehenskog Djeteta, pred kojim se zajedno s pastirima klanjamo, razmišljamo o Božjoj beskonačnosti i neshvatljivosti. Riječ je tijelom postala! Beskonačni Bog ne sjedi na svom olimpijskom prijestolju, ne vodeći računa o ljudskoj radosti i stradanju. On je učinio svojom, posvojio je dakle, uzeo na sebe, iz ljubavi prema čovjeku, radost i križ svakoga potpunog ljudskog života.

Da, čovjek je velik, jer je jedini stvor koji je u stanju misliti i razmišljati o zvijezdama i atomima. Ali, još je neizmerno veće njegovo dostojanstvo u činjenici da ga Bog ljubi i da ga je pozvao na sudionništvo u svojoj božanskoj beskonačnosti. Vjerujem, da bih shvatio: da bih shvatio veličinu zvjezdanog neba i svijeta atoma; da bih spoznao čovjekovu veličinu i dostojanstvo; da bih spoznao neizmjernu Božju ljubav koja je čovjekom postala.

I, što je čovjek da ga se Bog spominje? Kristovim dolaskom odgovor je postao jasan. Čovjek je kruna Božjega stvorenja, baštinik i sudionik Božjega života, baštinik neba. U tom je njegovo dostojanstvo i stvarna veličina. Nešto više od toga ne postoji, nezamislivo je. Iv.

Razgovor s poznatim astronautom

Odlučio sam se za Krista!

Charles Duke, astronaut

Poznati astronaut, učenjak i trgovac **Charles Duke**, čovjek koji je najduže boravio na mjesecu, s letjelicom „Apollo 16”, osvjedočeni je kršćanin. Gdje su oni dani kad se govorilo da samo nepismeni još vjeruju? S astronautom, visokokvalificiranim zrakoplovcem Dukeom, razgovarao je ovih dana jedan kršćanski novinar.

● *Gospodine Duke, kako ste se osjećali na mjesecu?*

– Bio sam jako uzbuđen. Osjećao sam se kao dječak na odmoru. Silno me se dojmila ljepota mjesece, iako je dosta siv. Straha nisam uopće imao.

● *Govori se da ste na mjesec poletjeli kao ateist, a da ste se vratili na zemlju kao kršćanin. Kako je to moguće?*

– Nisam bio ateist, ali nisam bio ni pravi kršćanin. Ipak sam, kroz šest godina nakon leta na mjesec, bio unatoč sreći, karijeri i bogatstvu nemiran i frustriran. Smatrao sam da trebam donijeti jasnu odluku s obzirom na svoj život. Tako sam se prije pet godina odlučio za Krista. Iz moga razuma Isus Krist je prešao u moje srce.

● *Koje posljedice ima to za Vaš život?*

Mogao sam živjeti i tisuću godina, ali nešto slična kao što je to bio let na mjesec, ne bih sigurno doživio. No, moj susret s Kristom daleko nadmašuje taj događaj, taj let. Charles Duke, astronaut

– Pa, težišta, prednosti su sada drukčije. Karijera, moja osobna dakako, dolazi na treće mjesto. Tek poslije Isusa i moje obitelji. Uz to, danas uspješnije poslujem nego prije.

● *Nedavno ste izjavili da je smisao Vaših putovanja navješćivanje Božjega mira i rad oko povratka narodâ k Bogu. Da ste političar, možda biste to lakše i bolje mogli ostvarivati?*

– Osobno mislim da to nije tako. Kad sam se povratio s mjesece mnogi su mi predlagali da se kandidiram za kongresnog poslanika u mojoj domovini – Južnoj Karolini. Odbio sam to, budući da smatram da je moja propovjednička aktivnost za mir u svijetu potrebnija i korisnija od moje političke djelatnosti. Pogledajte povijest. Sjetite je se. Narodima je uvijek bilo najbolje onda kada su njihove vlade bile poslušne Bogu, kada su Njega poštivale. Priredio: Iv.

Činjenica da su ljudi svojom nogom stupili na mjesec nije toliko važna ni vrijedna kao činjenica da je Božji Sin stupio, došao na zemlju.

J. Irwin, astronaut

Sastanak Redakcijskog vijeća „Žive zajednice“

Kojim putem naprijed?

Članovi Redakcijskog vijeća „Žive zajednice“ sastali su se 29. prosinca 1988. godine u prostorijama Naddušobrižničkog ureda u Frankfurtu da bi se podrobno i kritički osvrnuli na sadržaj i izgled lista koji, evo, već punih deset godina redovito izlazi nastojeći prije svega zabilježiti život i rad iseljene Hrvatske Crkve u Njemačkoj te tako informirati i formirati čitateljsko općinstvo.

Vijećnici su mišljenja da „Živa zajednica“ mora donositi više priloga za mlade i što više kratkih i zanimljivih vijesti iz života Crkve, Domovine i svijeta u obliku agencijskih priopćenja. Osim toga, trebalo bi u listu izbjegavati grupne statičke slike i duge tekstove, posebno one na njemačkom. Naglašena je potreba da se duhovna rubrika „Okom vjere dublje i dalje“ ustali i dobije svoju fizionomiju kao što je to slučaj s nekim drugim rubrikama.

Rečeno je da „Živa zajednica“ mora i može biti bolja, svježija i zanimljivija, ali da i ovakva kakva jest vrši određenu ulogu u životu naših zajednica. Više je puta opetovano da list treba ići naprijed, dalje. U tom hodu potrebna mu je,

uz redakciju, šira i svestranija podrška i suradnja misionara, past. suradnika, socijalnih radnika i – čitatelja. Vijećnici su na kraju zaključili da se uputi molba i poziv na suradnju svima onima koji smatraju da imaju nešto reći i poručiti

na stranicama „Žive zajednice“, što, evo, i činimo. Kazano je još, da nije lijepo ni fair da neki naši izvješćivači iz Njemačke jednu te istu vijest ili prilog šalju istodobno na gotovo sve redakcije katoličkih listova na hrvatskom. „Živa zajednica“, a ne drugi listovi, trebala bi biti glasilo hrvatskih katoličkih misija u Saveznoj Republici. U tom smislu njezine su stranice širom otvorene svim izjaviteljima iz naših misija. Iv.

Vijećnici „Žive zajednice“ s urednikom fra Ignacijem i gospodinom Ivicom Šponarom (desno)

Razmišljanja

Obitelj na cesti

Obitelji, bila ona nazaretska ili kupreška, nije mjesto na cesti. Pa ako se tamo nađu, to je zato jer ih goni sila lošeg zakonodavca ili zato jer su doživjele poniženje da ih vlastita njiva odjednom ne može prehraniti.

Obitelj je duboka i nezamjenjiva vrijednost koje građu čuva ljubav njezinih članova, a koje su potpornji u duhovnoj, vjerskoj i političkoj kulturi naroda u kojem živi. Izmakne li se koji od potporanja, na obitelj pada teški teret da gubitak pokuša izravnati iznutra, da ne prestano vlastitim snagama traži ravnotežu i izlaz. Hoće li to ona podnijeti ili će njezne niti nutarnjih odnosa blijediti i trgati se, ovisit će o sili vlastita duha njezinih odraslih članova.

I nakon mnogih godina u kojima sam najizvravniji svjedok iseljeničkog života

uvijek ponovno sa strahopoštovanjem stojim pred roditeljima koji su jedno svoje dijete morali ostaviti s didom na Udbini, jedno imaju u studentskom domu u Zagrebu, a jedno u njemačkim jasicama. S istim strahopoštovanjem bez riječi sam pred svakim ocem čiji se životni put niže između gradilišta, puste sobe i „Touringovog“ autobusa.

Jesam li time rekla da bi pravo rješenje bilo u potpunom okupljenju ovdje u Njemačkoj ili se možda zajedno vratiti kući? Ne, nisam, i nisam zato, jer – odgovora nemam. Čini se, da osim ceste, u ovom trenutku nemamo izbora. Zapao nas je ovaj put, i to ne samo nas iseljenike: na cesti su i mnoge obitelji u domovini.

Nesigurnost, neizvjesnost i samoća uvijek sa sobom nose pitanje: tko sam, čemu živim. Pitanje uvijek raste dalje i postaje prijeteće. Ovdje: hoće li djeca postati strani ljudi, potrošači, mladež

bez obrazovanja, temelja i ideala, a u domovini: sirotinja bez posla i stana, bez mogućnosti da osnuju vlastitu obitelj kad za to dođe vrijeme.

Čovjekovo je da pitanja izgovara i glasno, da prepoznaje zapreke, imenuje ih, da traži pravo na mjesto za svoju i za druge obitelji te da tako uređuje život svoga naroda.

Što pak činiti u vremenima – a takva su nam bila gotovo sva do sada – kad je moguć tek tihi prosvjed ili prosvjed uopće nije moguć? Kome se mogla žaliti trudna Žena s betlehemske ceste, pred porodom, bez krova nad glavom? Je li mogla uprijeti na onoga koji ju je natjerao na cestu?

Dok čekamo za kućom, nije nam stajati: dizati nam je zid oko obitelji – mada uz dvostruki i mnogostruki napor – štiti je kao dragocjenu krhu biljku koja će cvjetati čvrstim ljudima, iako smo ih rodili na cesti.

Maja Runje

Juraj Križanić

Sveučilišni profesor iz Zagreba dr. Ivan Golub, svećenik te književnik i znanstvenik, gostovao je početkom studenog ove godine u Sjevernoj Rajni i Vestfaliji, gdje je na poziv visokih škola, akademija, studentskih zajednica te obrazovnih ustanova održao niz predavanja na temu: „Tisuću godina kršćanstva u Rusiji“, s posebnim osvrtom na Jurja Križanića. U svim gradovima gdje je imao predavanja naišao je na velik odaziv slušatelja. Dr. Golub je nastupio između 4. i 10. 11. u Münsteru, Mülheimu/R., Oberhausenu, Essenu i Bochumu. Iza svakog predavanja, držao ih je na njemačkom jeziku, razvila se vrlo zanimljiva diskusija. Posebna uloga Jurja Križanića u najvećim reformama u Rusiji bila je slušateljima do tada nepoznata. Stoga se i započinjala ta živa diskusija upravo s Križanićem.

Dr. Golub je u prigodnom, u predavanje lije-po uklopljenom dijelu, osvijetlio lik toga našeg velikana iz Obrha (Hrvatska) koji je cijeloga svog života (1618–1683) bio zauzet za jedinstvo kršćana te za jedinstvo, kulturni, ekonomski i strateški uspon slavenskih naroda na čelu s Rusijom.

Put do crkvenog sjedinjenja vidio je Križanić u kulturnom i prosvjetnom radu kod Rusa. Već kao dvadesetidvogodišnjak odlučio je poći u Moskvu, kako se onda zvala Rusija. Nakon završenog studija u Bologni i Rimu vratio se najprije u svoju domovinu. Potom je pošao u Carigrad (Stambul).

Tu je naučio grčki i turski i upoznao najvažnije grčke teologe onoga vremena. Iza toga je krenuo u Moskvu da bi se potpuno stavio u službu ruskoga cara Alekseja. Proputovao je gotovo sve slavenske zemlje te proučio jezike i običaje pojedinih naroda. Planirao je napisati i tiskati gramatiku jednoga zajedničkog jezika koji bi razumjeli svi Slaveni i time dati podlogu svom pothvatu. Car mu je dao nalog da napiše gramatiku i leksikon tog općeslavenskog jezika.

Nakon jednogodišnjeg boravka u Moskvi, na carskom dvoru, Križanić je bio prognan u Sibir, u Tobolsk, i tu ostao punih 15 godina, sve do smrti cara Alekseja, koji ga je prognao. Razlog tog prognanstva u Sibir nije poznat ni do današnjega dana. Križanić spominje samo „jednu glupu riječ – ... ednoe glupoe slovo...“ koje daje rekao u razgovoru s jednim gospodinom. Ta riječ ga je po svoj prilici koštala sibirskog prognanstva.

Uprkos tom prognanstvu, Križanić nikada nije zamrzio cara Alekseja. Dapače, on se, kad je car umro, molio za njegov prah. Čim je došao na prijestolje mladi Aleksejev sin Fjodor, odmah je pustio Križanića na slobodu i ponudio mu da dođe u Moskvu te da radi kao književnik.

Križanić nije prihvatio te carske ponude i nastojao je što prije napustiti Rusiju. Pošao

je u Vilnu i tamo stupio u dominikanski red u nadi da će dobiti prigodu poći u Rim gdje bi tiskao svoja djela. To su mu i obećali poglavari samostana, ali to obećanje nikad nisu odjelotvorili. Križaniću je preostala još samo mogućnost da u pratnji poljske vojske kao kapelan pođe u pravcu domovine i Rima. Tako je to i bilo. Uputio se kao vojni kapelan s poljskom vojskom prema Beču. On je tu kod Beča, u odlučnoj bici protiv Turaka godine 1683., izgubio život.

Za vrijeme progonstva u Sibiru Križanić je napisao više vrijednih i opsežnih knjiga. Najvažnija od njih je svakako *Politika* (Razgovori o vladateljstvu), trilogija ekonomike, vojne vještine i politike. Tu knjigu on je bio namijenio caru, a i njegovim suradnicima.

U njoj daje upute kako treba vladati carstvom. Car Aleksej koji ga je prognao nikada nije dobio tu knjigu, jer je umro. Ali, dobio ju je u ruke njegov mlađi nasljednik, sin, Petar Veliki. Za Petra Velikog posta Križanićeva knjiga *Politika* svakodnevni priručnik „nastolnoja kniga“. Tako je Petar Veliki proizvodio u djelo ideje Jurja Križanića, napisane

Profesor Golub u razgovoru sa Sv. Ocem. Razgovaraju o Jurju Križaniću, jednom od najvećih duhova 17. stoljeća.

u tišini i hladnoći sibirskog prognanstva. A Petar Veliki se danas smatra najvećim reformatorom u povijesti Rusije.

Među slušateljima na Golubovim predavanjima našao se i pokojni student iz Domovine. Oni su očito bili i ponosni na Goluba i zadržani njegovim izlaganjem.

Osim tih predavanja na njemačkom, dr. Golub je održao i jedno predavanje za hrvatske pastoralne radnike i suradnike na regionalnom susretu u Dortmundu, 9. 11. 1988. Tom zgodom najprije je prikazao film „Odlasci i dolasci Jurja Križanića“, za koji je sâm napisao scenarij, a koji je prošle godine emitiran preko RTV Zagreb.

K tome treba spomenuti i da je dr. Golub održao u Bochumu, u okviru i nizu hrvatskih književnih večeri književnog kruga STRAN, sedamnaestu hrvatsku književnu večer, a u nedjelju poslije, 6. 11. 88., predvodio je euhari-

stijsko slavlje s našim vjernicima u crkvi Sv. Marije u Bochumu.

Jedan student iz okolice Bonna, sudionik na književnoj večeri, piše u pismu koje je uputio HKM Bochum: „Vrativši se nazad u svoj, kako bi profesor Golub rekao, „golubinjak“, te promatrajući film o provedenom vikendu u Bochumu, ne mogu vjerovati da je uistinu to sve tako lijepo i nezaboravno bilo. Ovom kartom želim Vam zahvaliti...“

Zahvalu za vrlo lijepu propovijed o „daru i darivanju“ izrekoše naši mladi profesoru Golubu iz spomenute i dobro posjećene Mise, u sakristiji. Ali, ne samo Golubova predavanja na njemačkom i hrvatskom jeziku, ne samo njegovo misno slavlje s nama kao lijepi završetak duhovne obnove u HKM Bochum, nego još nešto. Profesor je Golub, za vrijeme svog kratkog boravka u ovom dijelu Njemačke, dogovorio preduvjete za tiskanje u faksimilu prve hrvatske Biblije iz god. 1625., djela našega znamenitog Pažanina isusovca, pisca prve hrvatske i prve slavenske gramatike uopće, Bartula Kašića. Ovo je zacijelo povijesni i veliki događaj za sveukupnu kulturu našeg naroda, a i drugih slavenskih naroda. Ta prva hrvatska Biblija ostala je u tri primjerka u rukopisu. Na žalost, netiskana do današnjeg dana. Bit će tiskan najbolje sačuvani i najkvalitetniji primjerak koji se danas čuva u Zagrebu.

Mi u Bochumu, a nadam se i drugi naši sunarodnjaci širom svijeta i u Domovini, ponosimo se svećenikom, učenjakom i književnikom Ivanom Golubom.

Branko Šimović

BERLIN

Komemoracija 60. obljetnice smrti V. F. Mažuranića

Članovi HKD „V. F. Mažuranić“, koje djeluje pod patronatom Hrv. kat. misije u Zap. Berlinu, obilježili su 60-tu obljetnicu smrti hrvatskog književnika V. Frana Mažuranića na skroman ali dostojanstven način. U subotu 17. prosinca prisustvovalo je oko 40 članova društva sv. Misi zadušnici, koju je služio župnik fra Vinko Marović sa subraćom fra Duškom i fra Milanom. Nakon službe Božje uputilo se članstvo u posjet bivšem pjesnikovu grobu na kojem se nalazi vrlo lijepi nadgrobni spomenik, podignut 1974. godine, zahvaljujući novčanim priložima hrvatskih radnika koji žive i rade u Berlinu. Nakon ceremonije polaganja vijenca, recitala je rizičarka društva gđa Ana Wegener pjesmu „Hrvatskim mučenicima“, a nakon recitacije je predsjednik HKD „V. F. Mažuranić“ g. Ivek Milčec održao prigodni govor u kojem je na početku naglasio da je sudjelovanjem u Euharistijskome slavlju i posjetom Mažuranićevu spomeniku članstvo Društva donekle ispunilo svoj vjerski i nacionalni zadatak. „Riječi: prognanik, putnik i lutalica“, nastavio je predsjednik, a one su uklesane u

Iz domovinske Crkve i tiska

Prilog raspravi o nazivu jezika u Ustavu SR Hrvatske

U vrijeme javne rasprave o ustavnim promjenama u SR Hrvatskoj i u vrijeme kontroverznih raspravi (u koje su se uključili i Ustavni sud Jugoslavije i Predsjedništvo SR Hrvatske) o nazivu hrvatskog jezika, objavljujemo dopis katoličkih biskupa s područja SR Hrvatske pod naslovom „Prilog raspravi o nazivu jezika u Ustavu SR Hrvatske“ upućen nakon jesenskog zasjedanja (20. listopada 1988.) Ustavnoj komisiji SRH i Komisiji za odnose s vjerskim zajednicama IV Sabora SRH.

U „Prilogu Biskupske konferencije Jugoslavije raspravi o aktualnim promjenama Ustava SFRJ u svjetlu katoličke etike“, koji je objavljen sa sabora Biskupske konferencije u Splitu 14. listopada 1987., katolički su biskupi između ostalog istaknuli da u SFRJ „ne može biti pravog napretka ako se ne bi poštovala prava svih proizvođača, svakog privrednog područja, svake narodne i kulturne sredine“ (br. 4).

Među osnovna prava i vrijednosti svake narodne i kulturne sredine ide i pravo na vlastiti jezik – kojim se priopćuju misli i osjećaji, kojim se stvaraju književna i znanstvena djela, kojim se postupno oblikuje kulturni identitet naroda. Tom pravu odgovara i dužnost poštovanja i njegovanja vlastitog jezika.

Polazeći od tih općeprihvaćenih načela i od uvjerenja da u višenacionalnim državnim zajednicama svaki narod ima prirodno pravo na vlastiti jezik, mi katolički biskupi s područja SR Hrvatske želimo izraziti svoje sta-

jalište u javnoj i slobodnoj raspravi o upotrebi i nazivu jezika u Ustavu naše Republike. Smatramo to ne samo svojim pravom kojim se služimo kao građani ove zemlje, nego i dužnošću, jer zauzimamo odgovorno mjesto u njezinu vjerskom i kulturnom životu.

Ostajući na crti povijesnog kontinuiteta i njegovanja suvremenoga hrvatskoga jezika, mi želimo sačuvati vjernost onom jezičnom shvaćanju koje u religioznoj hrvatskoj predaji traje kroz vjekove. Za to u našoj crkvenoliturgijskoj baštini imamo mnogo općepoznatih svjedočanstava: kao što se npr. na Bašćanskoj ploči iz crkve sv. Lucije u Jurandvoru ondašnji narodni vladar zove „kralj hrvatski“, tako – da ne nabrajamo tolike primjere – Šimun Kožičić tiskajući svekatolički liturgijski priručnik naslovljuje ga „Misal hrvatski“ (1531.), a u podnaslovu ističe da to čini na „hrvackago jezika prosvećenje“. Crkva je, služeći se tim jezikom i njegovim imenom, značajno pridonijela očuvanju naših

krajeva od odnarođivanja u različitim povijesnim okolnostima i nepravilnostima.

Mi smo taj svoj hrvatski jezik iz neprekidne tisućljetne tradicije tako naslijedili, takva ga u pokoncilskoj liturgijskoj obnovi u suvremenom obliku hrvatskoga književnog jezika uveli za cjelokupno javno bogoslužje Katoličke Crkve na hrvatskom govornom području, tako ga zovemo i ne možemo ga ni ubuduće drukčije zvati.

Naše je, stoga, stajalište da sadašnja formulacija u prvom dijelu člana 138 važećeg Ustava SR Hrvatske odgovara povijesnom i sadašnjem biću jezika naše crkvene zajednice kao nezaobilazne i neporecive katoličke sastavnice hrvatskoga naroda i hrvatske kulture. Mi predlažemo da se, radi općeg dobra, ustavno načelo o javnoj upotrebi hrvatskoga književnog jezika sačuva u mirnom posjedu hrvatskoga naroda.

Želimo da ova naša izjava bude prihvaćena kao doprinos međusobnom suživotu u istini i pravednosti, a time izgradnji unutrašnjeg mira, dostojanstva i duhovne sigurnosti našega naroda. U tome vidimo jednu od osnova za uzajamno poštovanje i suradnju s drugim narodima, kako onima s kojima smo povezani u jugoslavenskoj državnoj zajednici, tako i s onima s kojima nas povezuje europska kultura, dapače – na planetarnoj razini – zajednička sudbina čovječanstva.

Zagreb, na saboru BKJ, 13. listopada 1988.

Katolički biskupi u SR Hrvatskoj

ovaj nadgrobni spomenik, „u mnogome se tiču i nas, jer su mnogi od vas danas ovdje okupljeni stalni putnici, putuju već godinama, a neki i desetljećima, da vide svoje najmilije u Domovini. Neki dan sam čuo u jednom nevezanom razgovoru i ovakvo pitanje: ‘Da li znaš da je Fran Mažuranić bio litalica?’ ‘Znam, odgovorio sam, ali ne u onom smislu da se potučao od nemila do nedraga, nego je to njegovo lutanje bilo ustvari traženje izgubljene Domovine’. I mi smo litalice, jer ne prođe dan a da nam misli ne odlutaju, a oči ne upere pogled u pravcu Juga, gdje se nalazi naš dom i Domovina koju od milja nazivamo Lijepom našom’. Nakon tih riječi Milčec je pročitao Mažuranićevu crticu „Svećenikova pripovijest“, a potom je svoj govor završio citirajući Mažuranićevo priznanje: „Ako i ne govorim hrvatski, to hrvatski sanjam, a sanjam mnogo i često. I Bog sam zna hoće li se ti moji hrvatski snovi ikada ispuniti!“

Tako su članovi „Mažuranića“ komemorirali obljetnicu pjesnikove smrti i obećali sami sebi da će 130. obljetnicu Mažuranićeva rođenja proslaviti (u ožujku ili travnju 1989.), kako to i dolikuje pjesnikovu imenu. Bilo je doduše i glasova sa strane koji su nam sugerirali da nije potrebno trošiti toliko rije-

či i vrijeme na Frana Mažuranića, jer da on tobože nije dao bogzna koliko hrvatskoj književnosti. Mišljenja smo da svako, pa i najmanje djelo, obogaćuje hrvatsku kulturnu riznicu i da je ime Frana Mažuranića za-

pisano zlatnim slovima u knjizi hrvatske književnosti i kulture uopće. Našem Franu neka je milostiv Svevišnji Bog i bila mu laka hrvatska gruda u Novom Vinodolskom!

Ivek Milčec

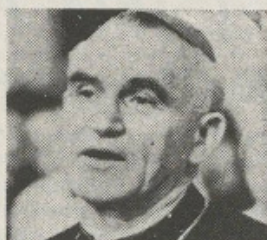

Članovi HKD „V.F. Mažuranić“ pred nekadašnjim grobom „hrvatskog Turgenjeva“ slušaju prigodni govor svoga predsjednika I. Milčeca u kojem dominiraju riječi slavnog Novoninodolčanina: „Ako i ne govorim hrvatski, to hrvatski sanjam.“

Božićni broj „Glasa Koncila” objavio je ovu Kardinalovu izjavu:

Izjava kardinala Franje Kuharića povodom vala optužaba protiv Crkve i hrvatskog naroda

»Mir će biti djelo pravde«

Kao biskup, kao kardinal Rimske Crkve i kao pripadnik hrvatskog naroda odlučno prosvjeduju protiv teških optužaba koje se raznim napisima i knjigama šire u domovini i u svijetu protiv Svete Stolice, protiv hrvatskog naroda i Katoličke Crkve u njemu. Odlučno zahtijevam u ime čovječnosti i budućnosti unutarnjih odnosa, poštujući istinu, da se prestanu širiti te nepravdne optužbe koji siju mržnju i izazivaju osvetnička ogorčenja.

1. Optužbe protiv Svete Stolice — odnosno, kako se to kaže, Vatikana — i protiv Katoličke Crkve idu tako daleko da se katolištvo kao takvo optužuje i osuđuje kao izvor mržnje i zločina. Svjestan kako takva optužba gazi sve principe povijesne objektivnosti i znanstvene istinoljubivosti, s punom odgovornošću svoje savjesti pred svijetom i pred poviješću ističem: Svaki čovjek pripadnik bilo kojeg naroda, vjerske zajednice ili političkog uvjerenja nevinna je žrtva ako je zbog te pripadnosti ili uvjerenja proganjan, kažnjavan ili čak ubijen. To vrijedi uvijek, pa i u ratnim vremenima. Katolička je Crkva i u ratnim sukobima osuđivala takve zločine, i teška je kleвета kada je optužuju da je na zločine poticala.

2. Svaka nevinna žrtva zaslužuje poštovanje bez obzira s koje je strane i u ime koje ideje nad njom izvršen zločin. Nevine žrtve ne smiju nikada biti predmet bilo kakvih manipulacija, a teška je uvreda njih samih kad ih netko upotrebljava za huškanje na mržnju i osvetu, bilo protiv koga. Također je teška uvreda nevinih žrtava ako se one umnažaju u propagandne svrhe da bi se postigli ciljevi koji nisu u skladu ni s istinom ni s pravdom.

3. Povijest je učiteljica života, ali ako je istinita, ako se svaka činjenica, pa i ratna, proučava objektivno, istinoljubivo, s odgovornošću da se ne povrijedi pravdom u odnosu prema drugima. Takvo proučavanje ide do dna i dolazi do korijena i uzroka povijesnih zbivanja i sukoba. Ako se bilo koga optuži više nego je odgovoran, ako se zločin stanovitih grupa ili pojedinaca pripisuje cijelom narodu ili Crkvi u njemu, onda se također počinja zločin protiv istine, pravdom i čovječnosti. Je li slobodno i znanstveno cijeli narod poistovjetiti s ljudima koji su počinili nepravdu?

Optužba za genocidnost hrvatskog naroda i Katoličke Crkve u njemu nad srpskim narodom protivna je svakom objektivnom sudu, teško vrijeđa cijeli hrvatski narod i Katoličku Crkvu. To je teška nepravda i posljedice mogu biti tragične. Takve crne klevete protiv cijelog jednog naroda i Crkve mogu poticati samo na nova nasilja i nove nepravde. Tko sije mržnju danas, zar ne priprema pokolje sutra? U pojedinim republikama i u saveznom zakonodavstvu Jugoslavije postoje i pozitivni zakoni koji zabranjuju nacionalnu i vjersku mržnju. Zar su od te zakonske zaštite izuzeti samo hrvatski narod i Katolička Crkva?

Osobito je opasno kada se nepravdne optužbe zaodijevaju u ruho znanstvene istine. Znanstvena je istina samo onda znanstvena ako je objektivna, ako stoji na nezavisnoj snazi istine i argumenata. Znanost prestaje biti znanost kad joj se čini nasilje zbog nekih drugih ciljeva i kad je se stavlja u službu mržnje. Nije znanost ako samo tužitelji govore, a branitelji moraju šutjeti.

4. Zašto se tako uporno optužuje hrvatski narod. Katolička Crkva u njemu i sama Sveta Stolica za genocidnost nad srpskim narodom? Čini li se to uistinu u ime srpskog naroda i njegovim ovlaštenjem? Čini li se to u interesu dobrih odnosa između srpskog i hrvatskog naroda? Srpski narod i svaki drugi narod ima pravo na svoje dostojanstvo i svoj dobar glas. I mi to poštujemo. Ali zar samo hrvatski narod i Crkva Katolička nemaju pravo na svoje dostojanstvo i na svoj dobar glas? A zar nisu u nesmiljenom ratnom vichoru, izazvanom sukobom domaćih i stranih sila, počinjeni zločini i nad hrvatskim narodom? Zar nisu stradali i katolički svećenici i Hrvati jer su Hrvati? Ako netko stalno i uporno stavlja na optužničku klupu Katoličku Crkvu u Hrvata i hrvatski narod, imamo pravo postaviti pitanje: Zašto se to čini? Kakvi se ciljevi žele time postići? Želi li se tako stvoriti u psihi hrvatskog naroda takav težak osjećaj neoprostive krivnje kako bi rhu se nametnula šutnja i o vlastitim patnjama?

Ako se već ne dopušta izići iz mraka prošlosti i ako je neopozivo jedna strana uvijek na optuženičkoj klupi, zahtjev je općih etičkih normi da se, bez pristranosti i propagande, prebroje uistinu znanstvenom metodom i identificiraju sve žrtve hrvatskog, srpskog, židovskog i svakog drugog naroda, žrtve svih opredjeljenja i pripadnosti, ali isto tako da se identificiraju i svi ubojice, bilo na kojoj strani, koji su se ogriješili o nevine žrtve bilo kada i bilo gdje. Sva groblja svih nevinih žrtava zaslužuju spomenik poštovanja, a ne mržnje.

5. U ime pravdom i dostojanstva svakog naroda i svake osobe, u ime bolje, spokojnije i pravdom budućnosti za sve i svakoga, pred domaćom i svjetskom javnošću apeliram na savjest odgovornih da se zaustavi propaganda koja može roditi samo zlim posljedicama u međunarodnim i ljudskim odnosima. Svaki narod ima pravo na rodoljublje kao i na slobodu, i to poštujemo. Ali svako pravo rodoljublje isključuje mržnju i nepravdu u odnosu prema drugom narodu. To propovijedamo!

»Tko čini grijeh, rob je grijeha« (Iv 8, 34). Trajno je načelo istinske civilizacije i čovječnosti: »Sve, dakle, što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima« (Mt 7, 12). To se može kazati i ovako: Što ne želiš da tebi tko čini, ne čini ni ti drugome!

I u ovim teškim prilikama oslobađajuća je i spasiteljska riječ Isusa Krista, Spasitelja svih ljudi: »Istina će vas osloboditi« (Iv 8, 32). Mi iskreno želimo dobre, prijateljske odnose među svim našim narodima i među svim ljudima. Otvoreno izjavljujemo pred svijetom i poviješću: Hoćemo takve odnose kojima je pravdom temelj, ravnopravnost jamstvo, sloboda sigurnost, ljubav zakon da bismo uživali plodove mira! »Mir će biti djelo pravde, a plod pravdom — trajan pokoj i uzdanje« (Iz 32, 17).

U Zagrebu, 15. prosinca 1988.

+ Franjo Kard. Kuharić

Je li hrvatski pastoral poznat u Švicarskoj?

Poštovano Uredništvo!

Prije nekoliko tjedana dospjela mi je u ruke knjiga „Christen und Gastarbeiter - Handbuch zur Gastarbeiterpastoral“, koju je napisao Hans Schöpfer, a objelodanjena je 1985. u Kyrios-Verlaga.

Knjiga obuhvaća i obrađuje problematiku stranaca, a na poseban način problematiku katoličkih stranaca i njihova pastoralu u Švicarskoj. Autor Schöpfer (radi na Teološkom fakultetu u Fribourgu!) posebno se bavi pitanjem „misija“, njihova rada i postojanja. Predgovor je napisao pomoćni biskup J. Candolfi, delegat Švicarske biskupske konferencije za pitanja stranaca. Pored priloga iz Švicarske u knjizi se nalaze i neki članci koje su napisali suradnici iz Njemačke, odnosno službenici katoličkih ureda za pitanja stranaca u Saveznoj Republici. Knjiga sadrži dosta lijepih i zanimljivih te pastoralno dobrih stvari.

Zaprepastilo me da se u toj knjizi niti jednom jedinom riječju ne spominju Hrvatske katoličke misije, odnosno pastoral Hrvata u Švicarskoj. U knjizi se govori o talijanskom, španjolskom, portugalskom i srpsko-pravoslavnim pastoralu. Na jednom se mjestu spominju i „jugoslavenske misije“. Ima riječi i o religioznosti muslimana u Švicarskoj, ali o hrvatskom pastoralu nema niti jednog jedinog slova. Riječ „Hrvati“ (Kroaten) otisnuta je samo jedanput i to na posljednjim stranicama na kojima su nabrojene sve „manjine“ u Švicarskoj. Odlučila sam pisati autoru jer smatram da je to što je on učinio čista diskriminacija. Ne znam je li tko prije reagirao na to pisanje.

Poznato mi je da su hrvatske misije odavno ustanovljene u Švicarskoj i da na pastoralnom i socijalnom području zauzeto i s uspjehom rade te da je broj hrvatskih katolika u toj zemlji poprilično velik. Sam autor Schöpfer moli da mu se uputi kritika, dopune, informacije i iskustva. Mislim da bi to trebalo svaka-ko učiniti.

Marija Simović

Zagrebački tjednik „Danas“ razmišlja o nazivu hrvatskog jezika ovako:

POGLEDI I MISLENJA

Bilo je neizbježno da se, prije ili poslije, i Ustavni sud Jugoslavije ovako predstavi *Urbi et orbi*. Jer ako je država imala koherentan organizam, nelogično je očekivati da u sveopćoj devalvaciji vladajućih vrijednosti, autoriteta, kriterija, morala, pameti, ostane pošteđena bilo koja državna ustanova. Posebno je pak pitanje, je li najmuđrije sudsko vijeće pozvano da odlučuje o jeziku ne uvažavajući stručno mišljenje i narodnu volju. Ali u nas se logičnim drži i to, da savezni ustavni sud sudi našem republikom ustavu, umjesto da republike, na osnovi svojih dobrovoljno zbratimljenih ustava sude saveznom ustavu. Pa onda nije čudno da su i odluke naopake, ni da se o nazivu našega jezika hoće odlučivati bez nas.

Kada bi se moji prijatelji sastali pa zaključili da im se moje ime više ne dopada, nego da će me umjesto Slobodan zvati Mijašo, ja bih odmah rekao da neću, makar me i ne pitali (ali oni i nisu od takve sorte; ne dopada im se, možda, ali šute, pa šutim i ja). Ma zapravo, ne bih se ja više čudio ni da se o slikarstvu, glazbi, poeziji stanu opet donositi dekreti, imali smo do jučer nekakvu bijelu knjigu koja je »izdiferencirala« kulture vrijednosti i njihove stvaraoce, a bit će bio uz to još i koji crveni bilten ili crna lista, ili već neko slično monokromno političko slikarstvo, tko bi danas više znao sve nabrojiti, kad se ono i tako ne izlaže, nego eventualno tek na retrospektivama.

Citam kako u Hrvatskom saboru izjavljuju da oni »više odlučuju o političkom pitanju naziva, nego o stručnom pitanju sadržaja jezika«. Hajde, neka, pametno. Ali kad već oni odlučuju, zašto onda ne odlučite da se u ustavu jezik nazove lijepo: hrvatski ili srpski politički jezik? Nego baš navalili da bude književni! Šalu na stranu – ne mislim, razumije se, isto što i oni, ali mislim i ja da je jezik također političko pitanje. Kad smo izbacivali iz Sabora latinski, kad smo izbacivali iz kazališta nemački, kad smo skidali mađarske natpise, bacali tintarnice na talijanske spomen-ploče, to je bilo narodnosni, dakle i politički čin. Ali taj politički čin nije bio radi politike, ni da bi se svi udobrovoljili, nego je bio ekskluzivno jednostran radi nacionalne emancipacije, pa i golog održanja na ovom jednom našem tlu. Ta politika je bila jedno od sredstava, a ne jedinom svrhom. Sve što nije takva politika – nije nikakva, ili je nešto gore, što ni hrvatskom i ni jednom drugom narodu ne treba.

Ime narodno može se dijeliti od naziva jezika, to svi znamo. Ali to je jednako tako lingvističko pitanje kao i refleks glasa jat, ili asimilacija po zvučnosti. Ono se, međutim, ne može ni u kojem slučaju, ni zbog kakvih kompromisa, ni zbog kakve politike, odvajati od osjećaja narodnog i njegove povijesne ukorijenjenosti. Tko god je u to nepozvan dirao, bio je od naroda prezren. Služi svakako na čast Hrvatskome saboru što se suprotstavio Ustavnome sudu, ali su neshvatljive rezerve što ih pojedini delegati imaju naspram suda najpozvanijih. Čuje se u najboljem slučaju da »postoje i neka drukčija mišljenja«. Da, da, postoje! Ne »neka«, nego posve određena i jasna! Javno izražena i obrazložena drukčija mišljenja najviših hrvatskih kulturnih institucija i pojedinačno potpisana imenima najuglednijih lingvista, najboljih naših pisaca. Kome to nije dovoljno; tko to naziva »nekim drukčijim mišljenjima«, taj misli i tvrdi da je njegovo mišljenje važnije. Pa i jeste, na žalost, čini se po svemu! Ali zato u njegove namjere treba ozbiljno sumnjati!

Ova rasprava koja nas je sve preobratila u nekakve, što bi rekao Gjalški, konstitucionalce, borce za ustavna prava, nije nimalo nevažna, kako se često čuje od neupućenih. Ona, doduše, nije uopće bila potrebna, to je istina. Ona Hrvatskoj ne treba. A niti ovoj nacionalno razjedinjenoj Jugoslaviji, koja još k tome tone u bezdan gospodarske, političke, moralne krize. Ali kad je već netko smislio da nam tu lažnu dilemu podmetne – moglo bi se nagadati s kakvim motivima, ili čak porivima, što je također svakako proizvod moralne krize – ako je, dakle, već tako, onda je rasprava i te kako potrebna! Jer onda je to samo nastavak vjekovne borbe hrvatskoga naroda za fizički opstanak. A tu pak nema kompromisa, ni oportunitiranja, ni dogovaranja! Pa znamo svi da je je-

IMA LI NAD POPOM POP

Je li i najmuđrije sudsko vijeće pozvano da odlučuje o jeziku ne uvažavajući stručno mišljenje i narodnu volju

Piše:
Slobodan Novak

zik jedan od bitnih utemeljivača nacije, a ova kojoj mi pripadamo nosi oduvijek samo hrvatsko, a nikakvo dvojno ime.

Ako se usvoji ovaj nametnuti amandman, nastat će neshvatljivo apsurdna situacija, da će hrvatski jezik postojati u Austriji, u Italiji i drugdje, a samo u Hrvatskoj ne. Tko će uvjeriti Gradišćanske Hrvate, ili Molitske Hrvate, ili Hrvate u Mađarskoj, da njihov materinski jezik nije više hrvatski, nego hrvatski ili...? Ako i zanemarimo hrvatsku dijasporu po čitavome svijetu, i ostanemo samo na tim susjednim neslavenskim zemljama, u kojima se hrvatski jezik zove isključivo hrvatskim imenom (i to ne standardni jezik!), onda je to, ponavljam, skandalozni apsurd da taj jezik jedino u Hrvatskoj, svojoj matičnoj zemlji i kolijevci u kojoj je nastao, ostane bez svoga prava i povijesnog službenog naziva, koji, uostalom, u cijelome narodu stoljećima živi. To ime dobio je ovaj jezik davno prije nego što su Srbi došli ovamo k nama i pridružili nam se u oblikovanju suvremenog hrvatskog književnog jezika, a ne u njegovu posrbijavanju. U posrbijavanju su se uvijek isticali neki izvan Hrvatske. Danas u Hrvatskoj svi govorimo istim standardnim jezikom, što Ustavni sud ili ne zna ili ignorira. Tim jezikom trude se da govore, uza svoj jezik, sve nehrvatske narodnosti, slavenske i neslavenske. Ne zato što bi Hrvatska htjela ili mogla, kao kakva biljka mesožder, asimilirati sve što joj padne na lijepak, nego jednostavno zato što je jezik sredstvo najbržeg i najpotpunijeg sporazumijevanja, i svaki se došljak, ne samo iz pristojnosti i kurtoazije, nego iz nasušne potrebe nastoji uklopiti u novu kulturnu sredinu. A onaj tko u toj sredini živi već generacijama, kao Srbi u Hrvatskoj, taj se, po prirodni stvari, ne samo uklapa, već i srođuje, i cijelim svojim bićem uključuje u život naroda s kojim dijeli ovu jezičnu »*zdeležu bravetine u sočivici*«, kako bi rekao Ivan Slamnig. Neki od njih govore danas i hrvatske dijalekte (umalo nisam rekao srpsko-čakavski, srpsko-kajkavski). A uostalom, to nije nikakva hrvatska specifičnost, tako se stvari odvijaju u svakoj ljudskoj zajednici i na svim razinama. Tako je i s Hrvatima u Srbiji. I to ne znači da se bilo tko odriče svojega nacionalnog identiteta, ako to ne želi, nego samo da dijeli sudbinu i tekovine svijeta kojemu se priključio.

Ako se, međutim, nastavi ovaj krizni divertisman i naše junačko uzmičanje pred pritiscima, nije daleko dan kada ćemo i Hrvatski sabor morati zvati dvojinim imenom. Doduše, njega i sada jedino još narod naziva Hrvatskim saborom, pa i Srbi u Hrvatskoj ga tako zovu, dok on sebe naziva Saborom Hrvatske, što vjerojatno nije neki prijelazni stadij, nego samo takozvana službena logika, a sve uz pomoć onoga poznatog diskutabilnog genitiva u stilu izvještaja s radnih akcija o »stotinama mladih Borova« i »tisućama mladih Kosova«, ili pak na način onih instituta za rehabilitaciju Hrvatske, centara za deratizaciju... ili za umjetno osjemenjivanje Hrvatske... i tako redom. No, dobro, ostavimo to, Sabor se zove kako država hoće još otkako se nazivala Demokratiskom... Ali što ćemo sada s tolikim neustavnim hrvatskim narodnim kazalištima? Ona se još ne zovu narodnim kazalištima Hrvatske, hvala budi bogu! Valjalo bi ih, znači, prekrstiti u hrvatska ili srpska... Pa to su kazališta jednako srpskoga naroda u Hrvatskoj, kao i naša! Slično bi trebalo preimenovati i neka srpska narodna pozorišta. Uh, koliko tih problema... još kad se doda dvadeset milijardi dolara.

Zato kažem – bolje bi bilo ne dirati! Jer ako tako krene... jednoga će dana, bojim se, i na to porasti kama, a u zaglavlju Marulićeve *Judite* stajat će da je »U versih hrvacki« ili srpski *slozena*. Samo bi joj onda trebalo i Marulićevu posvetu promijeniti, pa mjesto »*Popu i primanciru splickomu gospodinu dom Dujmu Balistrilicu kumu svomu*«, posvetiti je nekome suvremenom primanciru ili vođu prvopojcu, i uz umiljeno priporučenie s dvornim poklonom milo poslati mu.

Ali čini mi se da svi mi konstitucionalci uzalud hladimo zube, *Roma locuta, causa finita*. Ili još možda ima neke nade u ljudsku pamet? Hrvati i Srbi kažu: ima i nad popom pop.

Razgovor u prolazu

Biblija i križ

Ovih smo božićnih dana susreli u Frankfurtu franjevačkog sjemeništarca iz sinjskog sjemeništa **Antu Omazića**. Došao je božićevati sa svojim roditeljima Petrom i Ankom, bratom Jozom, sestrom Jelenom i bakom Ružom koji već dugi niz godina žive u metropoli na Majni. I inače, kad god ga škola ne veže uz gimnaziju u Sinju dođe on k svojem ocu i majci, rođenim Čukličanima kraj Livna. S Antom smo povelj ovaj razgovor.

● *Ante, Ti si dugo godina živio u Frankfurtu na Majni, u katoličkoj i hrvatskoj obitelji. Redovito si dolazio na vjeronauk, redovito ministrirao, čitao na Misi i bio aktivni sudionik na biblijskim olimpijadama. Reci nam, molim Te, kako se u Tebi rodila želja da postaneš franjevac-svećenik i kako si pošao u Sinjsko sjemenište.*

– Već od ranoga djetinjstva imao sam želju postati svećenik. Čim to spomenem sjetim se jednoga doživljaja koji moji roditelji često pripovijedaju. Kad

smo u osnovnoj školi, a bio sam u trećem razredu, trebali odgovoriti na pitanje što želimo postati u životu, ja sam na papir nacrtao simbole svoga budućega zvanja – **bibliju i križ**. To se jako dojmilo moje razrednice, pa je slučaj iznijela na prvom roditeljskom sastanku. Taj crtež i danas čuvam, a samoga se događaja uvijek s radošću sjećam. Od tada razmišljam svjesnije o svom zvanju. U Frankfurtu sam bio usko povezan s našim svećenicima i s njima sam rado diskutirao o zvanju. Razgovarao sam i sa svećenicima drugih redova.

Poslije završenoga osmog razreda gimnazije, sredinom 1987. godine, uputio je naš misionar fra Rafael Begić Franjevačkom provincijalatu u Splitu molbu da me prime u sjemenište. Provincijal fra Šimun Šipić udovoljio je toj molbi i ja sam primljen u sjemenište u Sinju kao franjevački i svećenički kandidat. U Sinju sam došao 10. rujna 1987. godine, dva dana prije početka škole. Tako sam ostvario prvi korak moje velike želje iz mladih dana.

● *Jesi li se privikao na život u sjemeništu i na rad Franjevačke gimnazije u Sinju kojoj je, prvoj u Dalmaciji, nastavni jezik bio hrvatski?*

– Bogu hvala, s jezikom nisam imao velikih poteškoća. Naravno, iz Njemačke sam došao s mnogo manjim znanjem hrvatskoga jezika nego moje kolege, ali sam to znanje s vremenom nadograđivao čitajući hrvatsku literaturu, a istovremeno sam obnavljao znanje njemačkog jezika koji je postao mojim drugim materinskim jezikom. Tako sam ubrzo dostigao razinu znanja hrvatskog jezika svojih domovinskih kolega.

U kratkom vremenskom razdoblju uklopio sam se u rad Franjevačke gimnazije jer sam i prije, dok sam bio u Frankfurtu, pohađao humanističku gimnaziju i tu se upoznao sa sličnim odgojnim metodama kao što su u Sinju. Ove godine slavit će naša gimnazija u Sinju 150. obljetnicu svoga postojanja. I mi se sjemeništarci pripremamo za tu značajnu proslavu.

● *Kako Te je sjemenišna uprava primila i kako su Te prihvatili sami profesori. Ta, Ti nisi došao iz domovinske sredine niti si rodom iz dalmatinskih krajeva?*

– Uprava me je primila stvarno lijepo i bratski. Odgojitelji su imali puno

strpljivosti sa mnom, a imaju je i sada. Time želim reći da me razumiju i žele mi pomoći u poteškoćama. Prelazak iz gigantskog Frankfurta u jedno malo mjesto nije po sebi lak niti bez problema. Pokušavam barem jednom tjedno čuti roditelje i baku u Frankfurtu, a i dopisujem se sa svojim prijateljima u Njemačkoj. Sa mnom su još dvojica sjemeništaraca iz Livna. Budući da sam odgojen u Njemačkoj, nemam nekakvog lokalnog osjećaja pripadnosti, nego onaj opći, da sam Hrvat. Sjemeništarci me ponekada prijateljski zovu „Švabo“ ili „Nijemac“.

● *Što Te najviše veseli u Sinjskom sjemeništu, a što Te zapravo smeta? Odgojitelji, profesori, Zagora?*

– Najviše me raduje da sam se dobro uključio u život i rad Sinjskoga sjemeništa i da se dobro slažem s ostalim sjemeništarcima. Posebnu mi snagu uvijek daje moja vjera i poziv koji u srcu nosim. Čovjekova nutrina i zadovoljstvo važniji su od „zagorskih“ okolnosti. Smeta me što ponekada naš svijet krivo ocjenjuje poziv sjemeništarca i svećenika. Vjernici bi za nas trebali malo više moliti.

● *Imaš li što poručiti svojim kolegama i kolegicama u Frankfurtu, svojim vršnjacima, dakle. Čuli smo da je tri godine prije Tebe u Sinjsko sjemenište iz Frankfurta pošao Miroslav Sučić, također Livnjak. Što je s njim?*

– Svojim mladima prijateljima želim na srce staviti dvije stvari. Prvo, da mole, jer u molitvi je izlaz i rješenje svih poteškoća. Mladi i svi drugi kršćani trebaju moliti da se u mladićima i djevojkama rodi želja za duhovnim zvanjem, za životom s Kristom. Jedan ili dva hrvatska sjemeništarca iz jedne velike misije, kao što je frankfurtska, pa to je strašno malo. Treba ih biti puno više. Bez molitve za nova zvanja i za ustrajnost onih koji su pošli u zavode za spremanje svećenika, ne ide. Crkva će nam ostati bez svojih pastira.

Drugo, želim da moji mladi prijatelji ostanu vjerni svojoj kršćanskoj pradedovskoj vjeri i svojoj hrvatskoj domovini. Neka se okupljaju oko svojih misionara i pastoralnog osoblja. Oni će im uvijek izići na ruku.

U jesen 1984. godine pošao je, kao što ste i rekli, iz Frankfurta u Sinjsko sjemenište **Miroslav Sučić**, sada već novak. On je, koliko mi je poznato, bio prvi sje-

Ante Omazić, sinjski sjemeništarac iz Frankfurta

Frankfurtska razglednica

U hrvatskoj katoličkoj misiji u Frankfurtu, misiji koja spada među najveće na svijetu i koje članovi svake nedjelje i blagdane ispunjuju do posljednjeg mjesta najveću „hrvatsku bogomolju” u Njemačkoj (carsku katedralu), bilo je u prosincu 1988. godine vrlo, vrlo živo, raspjevano, razigrano. Ne samo u staroj četvrti metropole na Majni, nego i u nekoliko filijala te velike matice (Bad Homburg, Bad Soden, Kronberg, Hofheim, Höchst, Langestrasse – gdje se redovito održavaju euharistijska slavlja!) održane su Nikolinjske i Božićne priredbe, izveli su se igrokazi, otpjevano je mnogo lijepih pjesama, zasvirali su uvježbani VIS-ovi i zaigrale pozornične daske pod nogama mladih i starijih folklorista (ne zaboravimo da „Croatia-ensemble” spada među najstarije i najbolje folklorne grupe naših misija na ovim prostorima!). Svijet je, kako u centrali (BIKUZ – Höchst) tako i u filijalama (Bad Soden, Hofheim, Höchst) prisustvovao na priredbama u velikom broju, slušao, radovao se, pjevao i plešao. Navikli smo na pozdravljanje velikih „zvijezda”, na zahvalnost „za programe koje su pružile” (iako bi one tre-

Duha i priredaba!

bale zahvaljivati, ako ni zbog čega drugoga a ono zbog unosnih honorara!) i sl. Narodu pak Božjem koji čuva svoju kršćansku vjeru, koji po njoj živi, koji svoj crkveni porez plaća, milostinju daje, koji se uvijek odaziva na svaki poziv za ljudsku pomoć (i financijsku!), koji djeću šalje na vjeronauk, koji redovito dolazi na Misu, koji hodočasti i ispunja dvorane, koji ljubi svoj hrvatski narod i svakoga čovjeka trebalo bi češće i toplije i naglašenije reći: „Hvala za sve!” Njemu, njegovu veličanstvu hrvatskom vjerničkom puku pripada zahvalnost, čast i „poštenje”, rekli bi naši stari. Puno više, ako smijemo razdvajati, nego biskupima, svećenicima i ostalim crkvenim strukturama, a da ne govorimo o „zvijezdama” koje za nebo ne znaju, koje Krista ne poštuju, a mi ih jednostavno „forsiramo”, iako ne svijetle, iako ništa ne daju, ništa ne poručuju... Često je uloga našeg naroda, prvenstveno onoga vjerničkog, zanemarena, potcijenjena, zaboravljena se. A to ne bi trebalo biti, to ne bi smjelo biti. Vjernički je narod nositelj naše crkvenosti, naše hrvatske narodnosti i u ovim stranama. Bez njega bi sve strukture, pa i crkvene, bile neznčajne, suviše.

U frankfurtskim predbožićnim slavljinama nije bilo puno „zvijezda”, ali bilo je naroda, onoga vjerničkog i njegove djece koja su izvela zadivljujući lijepe pro-

grame: igrokaze, recitale, drame. Spominjemo samo neke: „Živa slika jaslica”, „Dječja priča Isusu iz atomskog doba”, „Iščekivanje Djeteta Isusa”. Svijet je Božji bio potresen ljepotom i poručljivošću svojih mladih glumaca. I ponosan na njih. A sve je izvedeno na hrvatskom jeziku. Smiješna tvrdnja, je li da?

Drama domaće frankfurtske kćeri Ivankе Dolić – „Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe”, mogla je mirne duše biti izvedena i na velikoj, npr. zagrebačkoj pozornici. Mlada spisateljica nagovara u tom igrokazu, koji glumi petero mladih, svoje slušateljstvo da „više misli na ostavljene, gladne, bolesne, na one koji ne znaju što je Božić i da u njima prepoznaje maloga Boga, Krista”. I reče: „Ljudi pitaju gdje je Bog. A on dolazi svaki dan, samo ga nemamo kada vidjeti ni susresti”. Poziva na razmišljanje, traženje onoga bitnoga – Boga i smisla života.

I u Bad Soden (3. 12.), Bad Homburgu (10. 12.), BIKUZU (16. 12.), Höchstu (18. 12.) i Hofheimu (18. 12.) ispreplićala se riječ s pjesmom, poruka s božićnom radošću, VIS „Alfa i Omega” s ritmičkim vježbama. Pripremili su sve to skladno pastoralni djelatnici na čelu sa sestrama, na veliko zadovoljstvo Božjega puka, za njegovo duhovno osvjetljenje i rast. A Duha, duha nam treba više nego kruha svagdašnjega, više nego šansone i „zvijezda”. Ignacije Vugdelija

meništarac iz Frankfurta. S njim sam bio prijateljski povezan. Govorio sam mu o svojoj želji da postanem franjevac, svećenik. On me je u tom puno hrabrio. I kad sam došao u Sinj, učinio je za mene mnogo. Zahvalan sam mu. Ove je godine (88.) završio gimnaziju i pošao u novicijat u Karin. Kad se obnovi visovački samostan, vratit će se na taj Gospin otočić na kome počivaju posmrtni ostaci bivšega frankfurtskog misionara fra Čire Markoča.

Na svršetku želim zahvaliti svim vjerroučiteljima i časnim sestrama, a posebno s. Radoslavi Bralo, fra Luki Livađi, fra Tihomiru Grgatu i fra Stanku Doturu koji su me pomagali i hrabрили u mojim nastojanjima. Velika hvala bivšem frankfurtskom župniku fra Rafaelu Begiću koji me je spremao za sjemenište.

Želim preko „Žive zajednice” pozdraviti hrvatske katolike i sve ljude dobre volje.

● Ante, hvala Ti za ovaj razgovor.

Razgovarao: Iv.

Frankfurtski mladi, pod vodstvom svojih sestara, izvrsno su uvježbali i izveli nekoliko vrlo poručljivih božićnih igrokaza. Tradicija izvornih hrvatskih „skazanja” nastavlja se tako i u novim, iseljeničkim sredinama.

KRATKE I ZANIMLJIVE VIJESTI

Quo vadis, Germania – Kamo ideš, Njemačka?

Godine 1987. nije, prema podacima Statističkog zavoda u Wiesbadenu, 54,9% od 23 milijuna brakova, imalo ni jednoga djeteta. Uzme li se u obzir da desetak posto bračnih parova ne može imati djece, onda je podatak uistinu zabrinjavajući, katastrofalan. Kamo ide Njemačka, kamo ide najveći evropski narod? Samo šest posto saveznorepubličkih brakova ima troje ili više djece. Takvih je najviše u Baden-Württembergu, a najmanje u Hamburgu. U Hrvatskoj je stanje slično. Tko se, osim Crkve, zbog toga uzbuđuje?

Pobačaji

U najbogatijoj zemlji svijeta – Sjedinjenim Američkim Državama pobači se, prema navodima čikaškog nadbiskupa kardinala J. Bernardina, svake godine **milijun i pol djece**. U toj stvari, usporedili se Hrvatska s Amerikom, stanje nije nimalo bolje: ubijanje nerođene djece, nevine djece, ne vodi k izgradnji boljšeg svijeta. Nije čovječno ni jedno društvo koje dopušta ubijanje najnedužnijih.

Napretek

Bamberški nadbiskup **Elmar Marija Kredel** strahuje da u dogledno vrijeme neće biti manjka religijâ, nego višak „krive, nerazumne, ideologijske i utopijske religioznosti”. Suprotnosti i konflikti, tako Kredel, ne mogu se riješiti harmoniziranjem svjetonazora. Gdje smo kao vjernici, kao hrvatski katolici, u ovoj problematici i Nadbiskupovu „gledanju na stvari koje se tiču religioznosti, vjere”. Nije li nemali dio naših vjernika već sada u Nadbiskupovu drugom dijelu tvrdnje? Nerazumnost, utopija i ideologija nemaju s kršćanskom vjerom ništa zajedničkoga. Dobrom postotku našega vjerničkog puka, bojimo se, to nije jasno. Krist, Krist i opet Krist mora katoličkom kršćaninu biti jedino mjerilo vjerovanja i življenja.

Duhovna zvanja

U Nadbiskupski teološki konvikt za spremanje svećenika – Collegium Albertinum – u nadbiskupiji Köln, primljena su 1988. godine 44 kandidata. Godinu dana ranije bilo ih je samo 28. Velika većina kandidata imala je, prije

ulaska u Sjemenište, svoje zvanje – bili su organisti, gradski inspektori, tehničari, trgovci, socijalni pedagozi i kemijski laboranti. Najviše ih dolazi iz manjih gradova. Velegradovi su pre malo zastupljeni. U nadbiskupiji Köln pripremaju se 252 pitomca za svećeničku službu. Bolje nego u Hrvatskoj! A mi ne prestajemo ponavljati kako kod nas svećeničkih zvanja ima dovoljno. Koliko se hrvatskih mladića u Njemačkoj sprema za tu službu? Pitanje je postavljeno svećenicima, mladićima i njihovim roditeljima.

Hrvat, teniski prvak

Nenad Ančić iz Ubach-Palenberga (misija Aachen) postao je ljetos teniski prvak teniskog okruga Aachen-Düren-Heinsberg. On je, inače, trener u Ubach-Palenbergu. Rođeni je Splićanin kao i njegov učitelj Nikola Pilić, koji je kao trener njemačke teniske reprezentacije osvojio pehar Davis-kupa. Gosp. Ančić redovno posjećuje sv. Misu u Hrvatskoj kat. misiji Aachen sa svojom suprugom i kćerkicom.

I „ZZ” čestita mladom tenisaču!

Pobačaj je, pa izvršio se on u bilo kojem mjesecu trudnoće, najvulgarnije čedomorstvo, grijeh koji u nebo vapije

Vjerske sumnje

Vjerskih sumnja nisu pošteđeni ni najosvjedočeniji vjernici. Mislim na velikoga vjernika našega vremena, na **Romana Guardinija** (1885 – 1968), preteču naše liturgijske obnove. Mnogima je pokazao put vjere i doveo ih k Isusu Kristu. U njegovoj posljednjoj, teškoj bolesti posjetio ga je jedan prijatelj. On piše: „Onaj tko je doživio što mu je na smrtnoj postelji povjerio slavni starac, neće toga nikada više zaboraviti. Reče da će na Sudnji dan biti ispitivan, ali i da će sâm postavljati pitanja. Živi u nadi da mu anđeo neće uskratiti odgovora na pitanje na koje mu nije mogla odgovoriti nijedna knjiga, čak ni Sveto pismo, ni Učiteljstvo, ni dogma: Zašto, Bože, stravična zastranjivanja, trpljenje nevinih, krivnja?

W. Dirks

Katolici u Njemačkoj najbrojniji

U SR Njemačkoj ima više katolika nego protestanata. Prema posljednjem popisu pučanstva iz 1987. g. živjelo je u ovoj nekada luteranskoj zemlji 26,200.000 (42,9%) katolika i 25.400.000 (41,6%) protestanata (evangelika). Godine 1970. protestanti (evangelici) su bili brojniji od katolika. Broj evangeličkih kršćana posebno je opao u Hamburgu, Bremenu i Zapadnom Berlinu, dok se broj katolika naročito povećao u Bremenu, Saarlandu i Nordrhein-Westfalenu, izvješćuje Savezni zavod za statistiku iz Wiesbadena.

Psihički bolesnici još su uvijek pastoračad u ovom našem njemačkom društvu. Stranci također!

Jedan njemački novinar

Izumire hrvatski otok

Prema pisanju „Bračke Crkve“, broj 2/88., str. 11, imao je otok Vis 1948. godine 7.485 stanovnika. Pet godina kasnije na tom prekrasnom otoku živjelo je 7.890 duša. Godine 1961. broj žitelja na otoku smanjuje se na 7.004. Deset godina kasnije na otoku živi samo 5.049 Višana, a 1981. njihov broj iznosi 4.175. Danas taj otok – najstarija urbana jezgra na našem tlu – ima samo 3.800 stanovnika. To je najmanja brojka u milenijskoj povijesti Visa. U prvih devet mjeseci 1987. godine rođeno je na otoku 19 djece, a umrla su 54 stanovnika (–35, dakle!). A nije tako samo na Visu. Sve manji broj rođenja, a sve veći broj smrti u hrvatskim krajevima, posebno u Primorju i većim gradovima, mogao bi imati nesagledive posljedice. Zove li itko na zabunu? Znade se kome, u takvim „viškim slučajevima“, zvono zvoniti... A nekada je Vis bio najnapučeniji otok na Jadranu!

Frankfurt misli na svoje benediktinke

Velik broj članova hrvatske katoličke zajednice u Frankfurtu skupio se u dvorani BIKUZ na doček Nove godine. Za zabavu i ples te večeri svirala je grupa mladih ALFA I OMEGA iz hrvatske kat. misije Offenbach. Sviralo se i plesalo do 5 sati ujutro.

Preko priredbe bila je upriličena i tom-bola, a čisti prihod – 2.500 DM – namijenjen je časnim sestrama benediktinkama u Trogiru, tim dobro poznatim čuvaricama hrvatske kulturne baštine.

fra Ivan Križanović

Rak i pušenje

Svako peto, a neki kaži i svako četvrto oboljenje od raka u SR Njemačkoj prouzrokovano je pušenjem. Ne odnosi se to samo na rak pluća ili dišnih organa, nego općenito na sve vrste raka. Godine 1985. registrirano je u SR Njemačkoj 270.000 novooboljelih od raka. 81.000 pacijenata bila je izliječena zahvaljujući pravodobnoj dijagnozi te nemile bolesti i odgovarajućim medicinskim zahvatima. Danas, i to je zbilja utješno, znanost uspijeva izliječiti 70% od raka oboljele djece. Preduvjet: dijagnoza mora biti poznata na vrijeme. Treba se, dakle, pregledati na vrijeme.

Kako da nas poštuju

Krste Bijelić u svojem komentaru uči Hrvate, a posebno DKH, kako bi morali nazivati svoj jezik. „Kako je Hrvatska dvonarodna država (zašto samo dvonarodna?) zašto onda i zajednički jezik ne bi nosio dvonarodno ime“, pita se Krste Bijelić. I ta varijanta je moguća, druže Krste, ako se tako odluči sam hrvatski narod, bez mišljenja, sugestija ili diktata iz drugih sredina (ili iz svoje sredine).

Bistvo demokracije je da se narod potpuno samostalno odluči o svim svojim pravima, a jezik je najosnovnija narodna dobrota koja ga upravo i konstituira kao narod. Dok narod nije suveren da sam odluči o svojim narodnim pravima, pa i nazivu svojega jezika – ne možemo govoriti o slobodnom narodu. Ne pada mi niti na kraj pameti da bilo kako savjetujem, učim, sugeriram ili dajem svoje mišljenje srpskom ili kojem drugom narodu kako neka zove svoj jezik – to mi je nemoralno, nedemokratski pa i podlo. Svaki narod mora biti sasvim suveren u izražavanju svojih narodnih prava. To mu garantiraju brojne međunarodne konvencije, naš Ustav, a prije svega njegova povijest i kulturna tradicija.

Ako se međusobno toliko ne poštujemo, kako će nas poštivati tuđini. Ako dolazimo do tog apsurd, da samo Gradišćanski Hrvati slobodno nazivaju svoj narodni jezik svojim narodnim imenom, pitam se u kojoj to državi mi živimo i kojem vremenu. Jadani su narodu kojemu nacionalni identitet kroji i određuje susjed ili komšija!

I. Milić, Novo Mesto

Vjesnik, Zagreb, 28. 12. 88., str. 10

*Libar Marula Spilchianina V chomfe
„Judite“ (1523.) u „versih hrvatski slozene“. A danas
rasprave o nazivu jezika hrvatskog naroda. Smiješno,
kad ne bi bilo žalosno.*

Naslovna stranica trećeg izdanja Marulićeve „Judite“ (1523.) u „versih hrvatski slozene“. A danas rasprave o nazivu jezika hrvatskog naroda. Smiješno, kad ne bi bilo žalosno.

Versajska Jugoslavija

... Kako je ustvari izgledala jednakost i ravnopravnost državljana stare Jugoslavije, posebno Hrvata i drugih narodnosti, nije danas više tajna ni za koga. Kao malu ilustraciju navodimo slijedeće:

Od 116 generala samo jedan Hrvat. Od 1508 učenika vojne akademije 1318 Srba, 140 Hrvata i 50 Slovenaca. Od 31 činovnika na kraljevskom dvoru sve Srbi osim jednoga. U predsjedništvu vlade 13 činovnika – sve Srbi; u Ministarstvu unutrašnjih djela 113 Srba od 127; u Ministarstvu vanjskih poslova 180 od 219; u Ministarstvu prosvjete 150 od 156; u Ministarstvu pravde 116 Srba od 137. Slično i po ostalim centralnim državnim službama... Policijski teror i pucanje žandara u masu s mnogobrojnim žrtvama, posebno iz redova Hrvata i komunista, pojačao se za vrijeme diktature kralja Aleksandra... Da slome otpor Hrvata došlo je u Skupštini 20. 6. 1928. do umorstva Pavla Radića i dr. Đure Basaričeka, a predsjednik HSS Stjepan Radić umire od zadanih mu rana nešto kasnije...

Svijetlo riječi, siječanj 1989., str. 5

Poštovano Uredništvo,

Ovim putem bih gospodina Kljajića javno htio zamoliti za oprostjenje što je on očito stekao dojam da sam ga ja svojim dopisom u „Živoj Zajednici“, br. 11, htio „osramotiti“. Ponavljam da mi to ni u jednom trenutku nije bila namjera. Ne znam uopće kako je mogao doći na tu ideju. Spominjanjem njegova imena nisam ga htio „prozvati“ ili nešto slično.

Imam dojam da je i „Živa Zajednica“ malo zapetljala stvar. Tako je iznad mog odgovora osvanuo naslov „Mala povijest njemačkih zakona za strance“, što je mom odgovoru dalo privid nekakvog znanstvenog priloga, iako ja tom mom odgovoru nisam naljepio nikakav naslov. Vjerujem da se nešto slično desilo i kod naslova otiskana masnim i debelim slovima (tu je moje prezime itekako vidljivo) na odgovoru gospodina Kljajića. Još uvijek sam mišljenja da se on uvrijedio radi mog odgovora i to samo zbog toga, jer sam zastupao drugačije mišljenje od njegova. Naravno, „tjerati mak na konac“ moglo bi se sada i dalje, u beskonačnost, ali čemu? Ovako, mislim da su upravo čitatelji „Žive Zajednice“ imali korist od oba članka iz kojih su dobili pregršt zanimljivih podataka. Slobodno je svakome da o temi novih, starih i prastarih Zakona za strance, natezanju oko pojma „Ermessen“ (na žalost, „Živoj Zajednici“ se tu potkrala mala greška, pa su moj prijevod „procjena, ocjena“ objavili kao – cjenaz?! stekne svoje mišljenje, između ostalog i na osnovu vlastitoga životnog iskustva.

Još jednom, na kraju, gospodina Kljajića nisam osramotio (to on dobro zna), niti sam ga uopće želio osramotiti. Ali, on je eto osramotio mene?! Nemam ništa protiv da tako i ostane.

Vitomir Markota, soc. savjetnik

Evropski susret mladih Duh Taiséa u pariškoj metropoli

Novogodišnji evropski susret mladih održao se u Parizu od 30. prosinca 1988. do 4. siječnja 1989. godine.

Najprije nekoliko riječi o „duhu Taiséa“ i njegovoj povijesti.

Brat Roger, podrijetlom iz protestantske obitelji, započinje 1940. godine u Taiséu – mjestu između Lyona i Clunya u Francuskoj – svoj rad s najsirišašnjima. U početku se s nekolicinom subraće brine za progonjene u ratu, a nakon rata brine se za izbjeglice i zarobljenike. Opčarava, jednostavno, svojim radom Francuze i njihove susjede. Taisé raste. Brat Roger osniva zajednicu kojoj je uporište u celibatu, siromaštvu i poslušnosti prema „poglavaru“. Radni dan te njegove braće protkan je molitvom (tri puta na dan) i poljoprivrednim poslovima, radi uzdržavanja. U toj novoj bratovštini postoji i živi još jedna velika misao: od samih početaka ta zajednica brata Rogera radi na ostvarenju pravoga ekumenizma među kršćanskim konfesijama. To nastojanje podupiru i najodgovorniji u različitim kršćanskim Crkvama.

Posljednjih desetak godina organizira se za doček Nove godine veliki evropski skup mladih (mladi najviše posjećuju Taisé!) u jednom od gradova staroga kontinenta. Ove je godine izbor pao na Pariz.

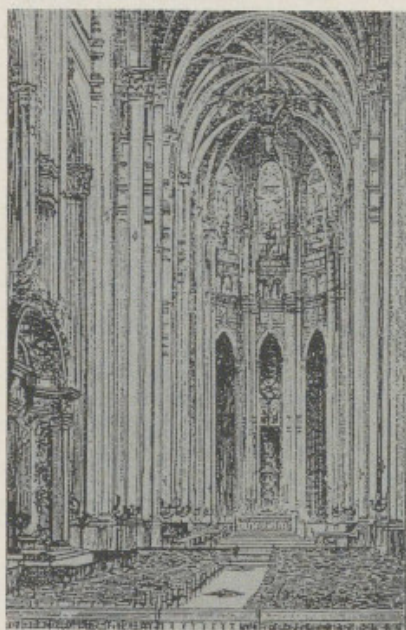
S još troje mladih iz frankfurtske misije mogla sam se u Parizu odlučiti za rad u jednoj od triju grupa: 1. sudjelovanje u životu kršćanskih zajednica pariške regije; 2. šutnja i izvori vjere i 3. radna grupa (podjela obroka, npr.). Ja sam sudjelovala u drugoj grupi, a smještaj je bio udaljen od centra jedan sat vožnje podzemnom željeznicom. Karta nam je bila besplatna.

U mojoj grupi bilo je 50 – 60 sudionika, dok je u Parizu tih dana bilo na okupu oko 33.000 mladih, među kojima je, uz Francuze, najbrojnija bila hrvatska skupina. Većina je mladih sudjelovala u životu pariških zajednica. Prijepodne svaki je sudionik provodio u svom smještaju. Ja sam, npr., u 8 sati imala molitvu, zatim doručak, a oko 10 sati prisustvovala sam uvodu u Sveto pismo. Ostatak prijepodneva provodili smo u šutnji razmišljajući o poticajima koje smo čuli u uvodu u Bibliju. Oko podneva išli smo prema gradu.

U središtu Pariza, u četiri velike crkve (St. Eustache, St. Sulpice, St. Germain i Nôtre Dame) održavala se u 13 sati molitva mladih. Počinjala je s „aleluja“, a onda su slijedile molitve, pjesme, čitanja iz poslanica i Evanđelja te molitva u tišini. Ti molitveni susreti odvijali su se na nekoliko jezika, najčešće pak na francuskom i engleskom. No, sve se prevodilo na druge evropske jezike. Sve su narodnosti brzo prihvatile pjesme Taiséa, jer su jednostavne i vrlo kratke.

U poslijepodnevnom satima na redu su bili susreti po nacijama, susreti s mladima s drugih kontinenata, obrađivanje pisma iz Rusije i razglabanje pitanja kako nastaviti hodočašće povjerenja kod kuće. Meni se osobno

svidio susret s mladima iz Trećeg svijeta jer za njih kršćanstvo znači zalaganje za druge i svakidašnje svjedočenje. Susret kako nastaviti molitvene sastanke u župama (misijama) u kojima živimo. „Vi ste sol zemlje, svjetlo svijeta, grad na gori!“ Imali smo vremena i za obilazak grada. U kasne sate: večera pod vedrim nebom. U 19 i 30 s. sati počinjala je pjesma u spomenutim crkvama, a pola sata kasnije večernja molitva, kad je brat Roger upućivao svoju poruku

Velika pariška crkva „St. Eustache“ – jedno od mjesta molitve i zborovanja mladih „Taiséovaca“

mladima. Govorio je o miru srdaca i međusobnim odnosima, o miru i siromaštvu u svijetu. Očenaš se molio na svim jezicima, zatim „Veliča“. Molitva je završavala pred križem u osobnom razgovoru s Isusom.

Atmosfera u crkvama bila je zbilja jedinstvena. Crkve pune mladih koji sjede, slušaju, razmišljaju, mole i pjevaju. Nalazila sam se u „masi“, ali sam se osjećala sama u dodiru s Bogom. Uz oltar su bile postavljene ikone, a ispred njih goruće svijeće – simboli povezanosti. Navečer smo se puni dojmova vraćali „svojim kućama“. Bilo je dana kad smo bili zadivljeni, bez riječi i teksta. Ali bilo je trenutaka kad smo od susreta očekivali više.

Na Silvestrovo evropska je mladež ispunila pariške metroe svojom pjesmom, a Novu smo dočekali u grupama. Moja je grupa molila. Pjevali smo i molili, a točno u ponoć ostali smo u tišini. Moram priznati da je to prvi put da sam Novu godinu dočekala u dijalogu s Bogom, u zajednici ljudi koji mole. Tek nakon sata molitve čestitali smo si međusobno 1989. godinu.

Ovo što pišem su moji dojmovi. Drugi su sigurno imali svoje. Bila sam u grupi šutnje i molitve, ali u gradu sam sudjelovala i na susretima na kojima se razgovaralo. Upoznala sam dosta ljudi i smatram da to spada u jedan od ciljeva tih susreta.

Završavam riječju brata Rogera o pokretu Taisé: „Kao u prošlosti, mora isto biti i danas: Djevica Marija daruje ono što joj je darovano – svoga Sina. Mi smo također pozvani da darivamo ono što nam Bog daje, da darivamo posebno one koje nam Bog povjerava na ovom brežuljku, da ne pokušavamo sačuvati za sebe mlade koji dolaze u Taisé, da ne stvaramo s njima pokret Taiséa, nego da im ukažemo na župne zajednice kao na mjesto nastavka.“

Vesna Školnik, Frankfurt

AKTUALNO

Ne daj sidi (AIDS) šanse!

Ovih nekoliko posljednjih godina malo se o čemu tako ozbiljno, isprepadano i histerično govori kao o pošasti side (AIDS-a), prijenosne i zasada neizlječive zaraze. Pred njom, kao pred kugom nekadašnjih vremena, čovječanstvo stoji zabezeknuto, bespomoćno. Posvuda pak, posebno u zapadnom svijetu, najavljuju se efikasni lijekovi koji su navodno u stanju zaliječiti tu pošast, tu kugu našega vremena. Međutim, nije to tako. Lijeka nema, a mali su izgledi da će se u doglednoj budućnosti pronaći. Dr. Zlatko Hrgović, hrvatski liječnik u Frankfurtu, koji vrlo pomnivo prati razvoj side (o tom je i pisao na stranicama našega lista!) dijeli to mišljenje.

Sidom inficirani bolesnici umiru svakoga dana. Ne samo na „Divljem Zapa-

du“, nego i u zemljama „čistog real socijalizma“.

Zaraženi od side (AIDS) umiru od infekcija, najbanalnijih, koje zdravi organizam bez poteškoća liječi. Razlog: kod sidom inficiranih pacijenata razoren je obrambeni sustav. U ovoj zemlji, Njemačkoj, dobiva se dojam, da su razorne sile side tako strašne, da pomoći nema. Kako drukčije shvatiti upozorenja radija, a posebno njemačke televizije, da se „AIDS-u“ ne da nikakva šansa. Na stranu medicinska istraživanja – svaka im čast! No sredstva priopćivanja koja govore o toj bolesti nude samo „razna uputstva kako se sačuvati“, nabrajaju prezervative, pomagala i druga kemijska sredstva. Ne znaju, dakle, za lijek. Nastoje spriječiti, a ne liječiti sidu. A, ona hara!

15. obljetnica HKM Rosenheim

Petnaesta obljetnica utemeljenja Hrvatske katoličke misije u Rosenheimu je, osim duhovne obnove i radosnog slavljenja naših vjernika, posebno označena sudjelovanjem uglednih njemačkih gostiju koji su iskoristili priliku da iznesu svoje poglede o prihvatanju inozemnih radnika i njihovih obitelji u njemačku sredinu. Područni biskup **Franz Schwarenbock**, koji je s hrvatskim svećenicima predvodio glavno euharistijsko slavlje u crkvi Krista Kralja u nedjelju 11. prosinca, istaknuo je u vrlo promišljenoj homiliji veliko razumijevanje njemačke Crkve za braću i sestre iz Hrvatske koji ovdje rade. Pohvalio je hrvatsku vjernost, pobožnost, marljivost i uljuđenost. Velika zajednica Katoličke Crkve čini da se vjernici nigdje na svijetu ne moraju osjećati kao stranci, ali im istodobno pomaže da, gdje god se našli, čuvaju izvorne vrijednosti svoje domovinske baštine. Kad su mladi Hrvati i Hrvatice u narodnim nošnjama, među ostalim, prinijeli biskupu reprodukciju Višeslavove krstionice i umjetničke slike koja prikazuje kardinala Alojzija Stepinca, on je rekao da mu je poznata bogata i mučenička trinstestoljetna povijest Hrvata.

U posljednjoj podnevnom programu u župnoj dvorani, nedaleko od spomenute crkve, uzeli su riječ brojni gosti. Prelat **Franz Müller**, koji je predstojnik nadbiskupijskog Karitasa i uređa za strance, govorio je o suvremenom stavu Crkve glede ljudi u pokretu koji moraju moći postajati punopravnim članovima nove sredine čuvajući svoje osobine kojima tu novu sredinu obogaćuju. Drugi gradonačelnik Roseinheima, **Max Rarey**, izjavio je:

„Kad bi se svi stranci ponašali kako se ponašaju Hrvati, problema sa strancima ne bi bilo.“

Isusovo učenje i učenje Katoličke Crkve o seksualnosti nitko ne spominje, čak ni sredstva javnoga informiranja. Nije nam zabranjeno, ne barem u ovoj zemlji, upitati: kakav je to moral kada zbog nemoralna pojedinaca tisuće biva ju zaražene i kad umiru. Zar ljudi naših dana nemaju na izazov side, u njezinim korijenima naravno, ponuditi ništa drugo do li prezervativa? A, sidu treba izbjeći. Tada je i lijek nepotreban. Kako to ostvariti, kako do toga doći? Isus daje odgovor: „Idi i ne griješi više“ – ni s homoseksualcima, ni s prostitutkama, niti s „netvojima“. Ali, televizija o tom ne govori, ona šuti.

Tko živi čestito, ljudski i kršćanski, sa sidom nema problema. A, to nam radio i televizija obično ne kažu. Liječe posljedice, a uzroka ne spominju. Toma bi im se Akvinski zasigurno nasmijao.

iv.

„Kad bi svi stranci bili kao Hrvati...“

Proslava 15. obljetnice misije. U prvom planu biskup Franz Schwarenbock i fra Vjenceslav Glibotić

Poslanik CSU **Konrad Breitranner** u svom je pozdravu izložio stoljetnu povezanost hrvatskog i bavarskog kulturnog i privrednog područja te njihove zajedničke mogućnosti u sklopu Ujedinjene Europe. Predstavnik gradske upave iz Sindelfingena **Friedrich Fausten** izložio je kako je ta uprava posljednjih godina plodno i višestruko surađivala s Hrvatskom katoličkom misijom u tom gradu. Od njemačkih gostiju uzeo je riječ i župnik njemačke župe Krista Kralja koja pruža gostoprimstvo našoj misiji, **Bernard Haslinger**, a od naših svećenika su uz domaćeg misionara **fra Tomislava Duku** uzeli riječ **fra Božo Ančič**, koji je bio misionar u Rosenheimu od veljače 1976. do rujna 1978. „i hrvatski grkokatolički svećenik, urednik Glasa Konicila **Živko Kustić**, koji je vodio trodnevnu pripravu za tu proslavu.

Mjesne njemačke novine pisale su o hrvatskom slavlju u dva navrata. U subotu 10. 12. istaknuo je **Oberbayerisches Volksblatt** kako hrvatske katoličke misije pružaju hrvatskim doseljenicima pomoć „da se uključe u nje-

mačko društvo ne gubeći svoj nacionalni i kulturni identitet“. U utorak nakon slavlja iste su novine, uz fotografiju izvanrednog plesa naših folklorša iz Nürnberga, istaknule da se okupilo oko 500 Hrvata, da je program bio vrlo bogat i sadržajan i da su u njemu sudjelovali vrlo istaknuti predstavnici njemačkoga državnog i crkvenog života.

Pripravna trodnevna završila je nikolinjskom priredbom u subotu, 10. prosinca. Sve tri večeri svirali su i pjevali domaći mladi pod vodstvom pastoralnog suradnika, dipl. teol. **Mirka Kapetanovića**. On je s mješovitim zborom misije također prevodio pjevanje na glavnoj misi. U nedjelju su uz brojne Hrvate s područja misije Rosenheim došla puna dva autobusa vjernika iz Sindelfingena s dijelom proslavljenog dječjeg zbora te misije. Došao je i pun autobus naših folklorša iz Nürnberga. Kroz program su vodili **Jure Kristić** i **Ruža Majstorović**. Recital o Hrvatskoj kao zemlji tragičnih pjesnika izveli su **fra Božo Ančič** i **fra Vjenceslav Glibotić**. K.

Mit Musik temperamentvoll ins sechzehnte Jahr

Mit südländischem Temperament feierten rund 500 Gäste bis in die späten Abendstunden das 15-jährige Bestehen der Kroatischen Katholischen Gemeinde. Die Organisatoren boten mit einem bunten Festprogramm von folkloristischen Tanz- und Musikdarbietungen kroatischer wie auch kroatisch-deutscher Gruppen für jeden etwas. Aber nicht nur kroatische Gläubige fanden den

Weg in den Christkönigsaal: Auch verschiedene deutsche Vertreter aus religiösen und weltlichen Bereichen freuten sich mit den fremdländischen Mitbürgern über das erfolgreiche Wirken der Rosenheimer Mission. Der Festgottesdienst hatte, unterstützt von sechs Priestern Regionalbischof Franz Schwarzenböck gehalten.

Foto: Tru

FREIBURG

Misionaru 50 godina

„Nije svaki dan nedjelja“, počinje jedna lije-pa pjesma. Nedjelja, dan najljepši u tjednu, dan blagdansko ozračja, susreta, molitve i zajedništva. Takav dan bila je nedjelja, 20. studenog, na blagdan Krista Kralja, kada je naš svećenik, **fra Alojzije Duvnjak**, trećore-dac, proslavio u svoj 50. rođendan.

Fra Alojzije je po drugi put u Njemačkoj. Poslije ređenja 1967. u Zagrebu i mlade Mise koju je slavio u svom rodnom mjestu Čukli-ću kod Livna, kapelan je na njemačkoj župi Sv. Franje u Essenu. 1974. vraća se u Zagreb i vrši službu gvardijana u Odri kod Zagreba. Iza te službe dolazi u Freiburg i od listopada 1984. misionar je u našoj Hrvatskoj misiji Freiburg. Kao i svi naši svećenici i fra Alojzije ulaže puno truda i samoprijedora u rad u misiji. Osniva Župno vijeće, traži nove pro-storije, aktivira mlade na svim područjima misijskog života. Tako na primjer: čitanje, pjevanje i ministriranje; sudjelovanje na Biblijskoj olimpijadi u Frankfurtu, hodočašća u Rim i Asiz, izleti u Schwarzwald, sportske aktivnosti i drugo.

Rođen dan je proslavljen kako se i priliči, najprije sv. Misom u Herz-Jesu. Tu smo mi

mladi izrazili svoje čestitke recitacijama, buketom ruža i lijepim transparentom na kome je stala napisana čestitka: „**Mladi HKM Freiburga čestitaju 50. rođendan svom dragom fra Alojziju!**“

Na sv. Misi fra Alojzije je priopćio imena onih koje smo tjedan dana prije, 13. 11., iza-brali u novo Župno vijeće.

Drugi dio proslave bio je u novim, još ne-dovršenim prostorijama naše misije, Winter-str. 1. Fra Alojzije je pozvao na ručak staro i novo Župno vijeće, a na kavu i čašicu sve ostale.

Najviše je došlo nas mladih, koji smo pje-vanjem i muziciranjem doprinijeli dobrom raspoloženju. Na ručku je bio i dr. Zwing-mann, referent za strance u biskupiji Frei-burg. Dr. Zwingmann čestitao je svečaru rođendan i izrazio radost što se Hrvati i u ovakvim zgodama okupljaju oko svojih sve-ćenika.

Mrak je već bio davno pao, a nama se nije išlo kući. Prije razlaza fra Alojzije je zahvalio na suradnji, pozdravima i darovima. Župno vijeće poklonilo mu je misnicu i štolu.

Ovo je bio jedan lijepi dan koji se dugo pam-ti, a mi ga želimo i drugima priopćiti.

Mila Sliško

Misionar fra Alojzije Duvnjak reže svečarsku tor-tu. Do njega sjedi dr. Zwingmann, referent za katolike drugoga materinskog jezika u nadbisku-piji Freiburg.

VILLINGEN - SCHWENNINGEN

„Ja domovinu imam“

Ni ove godine nije sv. Nikola zaboravio pos-jetiti i darovati najmlađe članove hrvatske katoličke misije u Schwarzwald-Baar-Krei-su.

Proslava je započela 3. 12. sa sv. Misom, koju je u prepunoj Münsterkirche predvodio **fra Vladimir Ereš**, novi misionar iz sestrinske misije Singen. Fra Vlado je u propovijedi nostalgично posjetio na neprocijenjivo bla-go toplog juga ostavljenog, bar privremeno, radi procijenjivog i materijalnog, bez kojeg se ipak ne može živjeti. Istina, od gladi se umire. Ali, koje?! Da, i od nostalgije se umi-re, kad nje nestane iz srca i duše... Propov-jednik je stoga potaknuo, još jednom, na ve-ću, čišću i djelotvorniju ljubav prema Bogu, ljudima i domovini. Nakon njegovih pobud-nih riječi osjetilo se ozračje bratske jedno-dušnosti u mislima, osjećajima i molitvama. Isto ozračje prenjeto je iz crkve u veliku dvoranu Münsterzenta, gdje je nastavljeno slavlje.

Djeca su zadivila svojim lijepim, raznovrs-nim i bogatim programom, koji su pripremi-li s pastoralnim suradnikom. Najveća nagra-da i priznanje bila im je pažnja prisutnih, ko-ji su zaboravili na posao, na akord, na velike brige i bar na tren uživali u dječjem svijetu vesele i bezbrižne mašte. Svojom pjesmom, pokretima i ritmikom djeca su pokazala da se raduju životu u sebi i u prirodi oko sebe, da su sretna i sigurna uz roditelja, da mašta-ju na mekim oblacima, sklappaju prijateljstva sa suncem, da čeznu za nebom, jer tamo je

dragi Bog i njegovi anđeli... Također su po-kazali da je i za njih domovina nešto sveto, nešto najljepše, što nije moguće doživjeti bez ljubavi i spomenuti bez sjete. Osjetilo se da je i za tu treću generaciju tzv. „otpisanih i asimiliranih“ ipak, bar i u mašti, domovins-ko nebo najljepše, sunce najtoplije, zemlja i kamen najdraži. Njima također valovi Jadrana o moru i klasju pjevaju. Stoga su poručili prisutnima i sv. Nikoli da i oni domovinu u srcu nose, da sanjaju o Zagrebu, najdražem simbolu svog naroda i njegove kulture, te da svoje molitve i srca prikazuju Bogu, za sre-ću, budućnost svog naroda i svoje domovi-ne. To je kod mnogih izazvalo mokre bisere u očima, nešto kao suze. Što su mogli prisut-ni nego popratiti ih spontanom aplauzima?! Što je mogao „Sv. Nikola“ nego ih nagraditi darovima?!

Svojim nastupom ugodno je iznenadio mla-di **mandolinski sastav** (11 djevojaka) iz hr-vatske kat. misije Singen. Izveli su par višeg-lasnih duhovnih skladbi i par domaćih pje-sama. Stvarno su bili izvršni i sve su zadivili svojim nastupom i ponašanjem. Na zahtjev publike morali su svoj nastup produžiti s još par lijepih hrvatskih pjesama.

Zabavni dio večeri pripao je misijskom **KUD-u „Croatia“**. Novoformirani sastav najmlađih lijepo je izveo nekoliko staro-gradskih pjesama. **VIS mladih** nam je pre-zentirao najnovije domaće zabavne pjesme. **VIS odraslih** iz Villingena i tamburaška gru-pa iz St. Georgena spremno su svojom pjes-mom proveli prisutne kroz sve krajolike „Li-jepe naše“, tako si i u tuđini, uz domaći kolo-rit, materinsku riječ, pjesmu i ples mogla os-

jetiti prava domaća atmosfera i komadić di-ličnog i uvijek srcu dragog rodnog ognjišta.

Za organizaciju zabave, tjelesnu okrep-u i poslugu pobrinulo se misijsko vijeće skupa s **vlč. Čipom Dukićem** i suradnikom **g. Bošnjakom**. Sve je bilo bez zamjerke i za svaku poh-valu. Potrajalo je do kasno i završilo čvrstim stiskom ruke uz pozdrav „Zbogom“ i „Do-viđenja“.

Ivan

RÜSSELSHEIM

17% nije uopće malo!

O malim misijama, često se spominje, novi-ne ne pišu. A rüsselsheimska zasigurno spa-da među najmanje i najmlađe. Broji oko 1000 hrvatskih katolika. No, mi je ne zabo-ravljamo. Bilježimo da je već po treći put, na Novu godinu, svečano proslavila obljetnicu svoga postojanja i svetkovinu Bl. Djevice Marije Bogorodice, svoje Zaštitnice. Na sve-čanoj Misi koja je počela misijskom him-nom (koliko naših misija ima svoju him-nu?), a sastavio ju je njezin misionar **fra Tihomir Grgat**, našlo se u Kelsterbachu toga prvog dana Novog ljeta 170 vjernika, 17% ukupnog misijskog članstva. Gdje to ima?

Skupina mladih pod ravnanjem neumorne i svima drage franjevske s. Mirjame izrekla je božićne i novogodišnje čestitke „svojoj čeljadi“, a potom je slijedila Misa preko koje je **fra Ignacije Vugdelija** govorio o Mariji, po-niznoj službenici i izvršiteljici Božje volje, naglašavajući istinu da je čovjekova veličina upravo u prihvaćanju Božje volje, kako se to savršeno i odrazilo u životu Isusa Krista i njegove Majke, Bogorodice.

Iv.

MÜNSTER

„Sv. Nikola” prošetao misijom

Nakon nekoliko proslava, zabava i koncerata (Carmen, Ivo Pattiera, Jasna Zlokić, Kišo Slabinac), pri kraju 1988. godine slavio se u misiji Münster također i sv. Nikola. Zbog velikog prostora na kojem se prostire misija, slavlje sv. Nikole je ovog puta organizirano u četiri grada. Otpočelo je s Münsterom kao centrom. Ovog puta se pokušalo spojiti liturgiju s proslavom sv. Nikole i dijeljenjem darova. Željelo se da djeca dožive također i religioznu poruku spomenutog dana, a ujedno da im sv. Nikola, koji je ovaj put čak iz domovine došao, ostane u dubljem sjećanju.

Liturgiju je predvodio gost p. Bernardo Dukić, naddušobrižnik hrvatski, koji je kod oko 500 vjernika svojom propovijedu izazvao veliki interes. Djeca koju je dobro uvježbao gosp. Vrbanc uljepšala su svojim pjevanjem i sudjelovanjem u liturgiji događaj dana. Poslije završetka misnog slavlja p. Luka je najavio dolazak „Sv. Nikole”, koji se u tom momentu pojavio na vratima crkve u pratnji nosača darova. Nakon što su djeca li-

„Sv. Nikola” (u sredini, otraga) dobro se „nahodao” po münsterskoj misiji. Posjetio je nekoliko misijskih postaja da bi obradovao djecu i – odrasle.

jepo pozdravila Nikolu, a on im otpozdravio i podijelio darove (oko 150), zaposjela su se mjesta u dvorani, gdje je grupa (Dalmatinska klapa) iz Rotterdamske misije otpjevala niz dalmatinskih i drugih hrvatskih pjesama.

U Hertenu se „Sv. Nikola” našao 12. prosinca, gdje tamošnjoj djeci misije podijelio da-

rove, da bi poslije podne posjetio djecu u Dorstenu. I tu su ga djeca lijepo pozdravila, a on ih darovao i opomenuo da budu iduće godine još bolji. I na koncu zadnja stanica „Sv. Nikole” u münsterskoj misiji bio je Neubekum (17. 12.), gdje su djeca gotovo izgubila nadu u njegov dolazak. Ali kad se „Sv. Nikola” pojavio radost je bila veća.

Nogometni turnir u Göppingenu

Hrvatska katolička misija Göppingen organizirala je 3. 12. 1988. g. nogometni turnir u sklopu proslave svoje 20-te obljetnice. Poziv za sudjelovanje na turniru poslan je svim našim misijama u ovoj biskupiji, a odazvale su se: Stuttgart s tri momčadi, Esslingen s tri, Waiblingen s dvije i domaćin Göppingen s 1 momčadi. Razlog za ovako slab odaziv bio je u dosta nepovoljnom terminu održavanja ovoga nogometnog turnira u dvorani, jer su mnoge naše misije imale „Nikolinjsku i Božićnu proslavu”.

Momčadi su bile podijeljene u dvije skupine, prema starosnoj dobi. U skupini do 13 godina bilo je šest momčadi. Igralo se samo u jednoj grupi, prema bod-sistemu, svak sa

svakim. Najvještiji i najsretniji bili su igrači iz misije Esslingen osvojivši 8 bodova i nešto bolju golrazliku od vršnjaka iz Stuttgarta. Treće mjesto pripalo je igračima misije Göppingen. Najbolji igrač u ovoj starosnoj dobi bio je daroviti napadač misije Stuttgart, Ante Gospodnetić, koji je polučio 7 golova na ovom turniru.

U skupini do 15 godini igralo se u dvije grupe. Prvoplasirana i drugoplasirana momčad iz svake grupe išle su u završni dio natjecanja. Pobjednik u prvoj skupini bila je momčad Zrinskog iz Waiblingena i u igri protiv momčadi iz Esslingena, kao drugoplasirana u svojoj grupi, nakon izvođenja sedmeraca zasluženo se plasirala u finale ovoga dosta

zanimljivog i kvalitetnog turnira. Junak utakmice bio je vratar Zrinskog Franjo Lasić, koji je obranio čak tri sedmerca. U drugoj utakmici momčad Stuttgarta bila je bolja od domaćina iz Göppingena i tako se našla u finalu sa Zrinskim iz Waiblingena.

U vrlo zanimljivoj i dopadljivoj utakmici, koja se odlikovala s jedne strane tehničkom igrom a s druge borbenošću i zalaganjem, pobjednik se nije dobio u regularnom toku utakmice. Rezultat je glasio 1:1. Ponovno se prišlo izvođenju sedmeraca. Opet je junak utakmice bio vratar Zrinskog, koji je dokazao da je najbolji vratar na ovom turniru, iako je imao veliku konkurenciju u vrataru momčadi iz Stuttgarta, koji brani boje prvotligaša Kickersa. Izvanrednim obranama sedmeraca donio je svojoj momčadi prvo mjesto. U borbi za treće mjesto misija Göppingen pobijedila je glavnog favorita ovog turnira momčad Esslingena, kojoj nije ništa polazilo za nogom. Imaju dosta pojedinačnih znalaca, ali kao momčad nije pokazala što zna i što može. Konačni poredak na ovom turniru bio je: 1. Zrinski Waiblingen, 2. Stuttgart, 3. Göppingen i 4. Esslingen, a kod mlađih: 1. Esslingen, 2. Stuttgart i 3. Göppingen.

U obadvi starnosne dobi prve tri momčadi dobile su vrlo lijepe pehare, koje je uručio voditelj ove misije fra Ante Bilokapić.

Voditelj misije iz Waiblingena, fra Josip Lukić, s oduševljenjem je primio pobjednike, koji su nastupili za momčad Zrinskog: Franju Lasića, Peru Perića, Roberta Krištu, Vinka Vidovića, Marija Vidačkovića i Damirna Klobučara, zaželio im svako dobro i mnogo uspjeha u budućim nastupima na turnirima što ih organiziraju naše misije.

Mirko Vidačković

Mladi nogometaši iz misije Waiblingen osvojili su u skupini do 15 godina prvo mjesto na turniru u Göppingenu

GIESSEN Veselo i razigrano

Već tradicionalno slavlje za Nikolinje i Božić održano je i ove godine u Hrv. kat. misiji Gießen i to: u Bad Vilbelu, 9. 12., i Gießenu 10. 12. 88. godine.

Na obje proslave sudjelovalo je oko 250 osoba. I ovom prigodom „Sv. Nikola“ nije zaboravio najmlađe, pa im je podijelio sedamdesetak darova.

U prigodnom programu sudjelovali su mladi iz misije, koji su za ovu zgodu priredili recital „SRETAN BOŽIĆ“ i igrokaz „MAMINE CRVENE CIPELICE“, kao i zbor misije koji je otpjevao dvije prigodne pjesme. Gosti večeri bili su u Bad Vilbelu

„Veseli Slavonci“ iz Rüsselsheima, a u Gießenu „Croatia-Ensemble“ iz Frankfurtu na čelu s dr. J. Lucićem. Uz glazbu, ples i pjesmu kao i uz dobru kapljicu, organizirana je bogata tombola. Veselje je potrajalo do u kasne sate. Rastali smo se, domaći i gosti, u želji da bar za koji trenutak zaboravimo težinu tuđine.

Dok se od ovih opraštamo, najavljujemo za poklade, 4. veljače 1989. godine, novu zajedničku proslavu u Gießen s početkom u 18,00 sati, u dvorani St. Albertus, Nordanlage 45. Gost večeri bit će poznati šansonijer iz Dubrovnika **IBRICA JUSIĆ**. Svi su rado pozvani i dobro došli...

I. Vidović

Malobrojni, ali vrlo dobro uvježbani zbor odraslih u misiji Gießen

BADEN-BADEN

Hodočašće uz autocestu Da tuga bude manja!

U prekrasnu crkvu uz autocestu (Autobahnkirche) kraj Baden-Badena došlo je i ove godine, na drugi dan Božića, oko 700 hrvatskih vjernika iz Karlsruhea, Baden-Badena i Offenburga da bi, iako daleko od rodnog kraja i „njegovih Božića“, proslavili Boga, oživjeli stare i drage božićne uspomene i zaboravili, barem donekle, tugu koja ih tih jedinstvenih dana „primi“.

Euharistijsko slavlje, taj središnji i najvažniji čin kršćanskog bogoštovlja, predvodio je urednik „Žive zajednice“ fra Ignacije Vugdelija u konceleciji s misionarima spomenutih misija te s fra Petrom Bašićem, poznatim liturgistom te don Ivom M., kršćkim studentom u Rimu. Misa, zahvaljujući časnim sestrama Jeleni i Vedrani raspjevana; Misa bez suvišnih, a nažalost tako čestih subjektivnih dodataka i bezveznih i praznih „motanja“ oko oltara. Mladi prednjače pjesmom i pobožnošću.

Propovjednik dozivlje u pamet domovinske božićne običaje koji su većini slušateljstva srasli s bićem, a eto, neostvarivi su u ovoj novoj sredini. Zatim poziva vjernički hrvatski puk da, uza sve nedostatke domaćega božićnog, roditeljskog ugođaja, bude radostan. Ta, Božić, reče, dokazuje da Bog ljubi čovjeka. Novoređeno i darovano Dijete – Bog oplemenjuje dušu ljudsku, naglašuje dostojanstvo svake osobe, dokida ropstvo, donosi mir, posvećuje obitelj. Pozorno slušateljstvo prati i upija svaku riječ.

Na kraju himna, himna hrvatska koju, i to treba naglasiti, svi pjevaju vrlo skladno i zanosno. Ne čuje se takvo zdušno pjevanje Hrvatima najdraže pjesme ni u našim najvećim zajednicama! Svaka čast! A fra Miroslav B. dijeli zatim objeručke vrlo skladno pripremljen četverostranični letak na kom je Kuharičev odgovor na „val napada na Crkvu i hrvatski narod“, izjava biskupa SR Hrvatske o nazivu hrvatskog jezika te mali izvadak iz božićne poruke trećoredskog Provincijala. Narod s radošću i ponosom uzima taj aktualni i zgodno složeni „zapis“ i nosi ga kućama. Zna on da ga misionar želi poučiti, informirati. Iako naš svijet ne čita sve letke, letke

MANNHEIM

„Sv. Nikola dugo putuje“

Sv. Nikola je i ove godine, 11. 12. 1988., malisanima donio svoje darove. Direktor Karitasa u Mannheimu dr. Rudolf Walter je naime i ove godine dao „potporu“ da iznenađenje „Sv. Nikole“ uspije. Prisutne je najprije sve pozdravio Ilija PERAN, soc. radnik.

Uvodno predavanje i pozdravni govor držao je mons. dr. Anto Lutter, župnik Hrvatske katoličke misije u Mannheimu. On je govorio o značenju dolaska Sina Božjeg za vjernike. Naglasak je pri tome bio kako vjernici doživljavaju Božić u tuđini. Nakon toga je govor držao dr. R. Walter, direktor Karitasa u Mannheimu. On je posebno istaknuo potrebu obiteljskih seminara, koji se održavaju u okviru Socijalne službe za radnike iz Jugoslavije i njihovih obitelji. Oni su „kamen temeljac“ kod podučavanja ljudi za svladavanje njihovih problema u tuđini. Pošto su problemi sve složenije prirode, to je ponuda

svoje Crkve čita, voli i nosi u svoje stanove – jer joj vjeruje, jer zna da ga ona ne vara.

Ideja takvog letka svjež, treba je pozdraviti i preporučiti.

A potom: rastanak s manje tuge u srcu. Iv.

takvih obiteljskih seminara opravdana. Uz tu ponudu obiteljskih seminara, treba održavati slične seminare i za mlade što će Caritas također podržati. Tako je obećano i financiranje seminara u 1989. godini.

Nakon toga je došao veliki trenutak za najmlađe. Djeca su nestrpljivo čekala „Sv. Nikolu“. Ona su znali da će on doći, kao i svake godine, iz daleke domovine. Zbog toga on i ne stiže točno 6. prosinca, već uvijek nekoliko dana kasnije, „jer on dugo mora putovati“. Broj djece je bio velik kao nikad do sada. Nadmašena su sva moguća očekivanja. Prostorija je jednostavno bila premala da bi mogla primiti sve odrasle i male goste. Nakon kratkog nagovora „Sv. Nikole“, u kojem je upozorio odrasle da se dobro brinu za djecu, budući da su ona „jedino blago“ ljudskog roda na ovom svijetu, prišao je, sa svojim pomoćnicima, dijeljenju darova. Oko 100 djece obradovalo se darovima.

Nakon odlaska „Sv. Nikole“ izvedena je još jedna igra mladih gostiju iz Heidelberga. Grup je osnovala tamošnja socijalna radnica pri Karitasu Kata Peran.

Završni dio priredbe oblikovala je glazbena grupa „ZRINSKI“ iz Darmstadta, koja je u poznatom stilu, izvodila pjesme iz domovine. Uz to, bilo je domaćih specijaliteta i pića za sve.

Na kraju: zajednička pjesma i čestitanje nadolazećih blagdana. Ante B., Mannheim

KOBLENZ

RHEIN-ZEITUNG NR. 294 - MONTAG, 19. DEZEMBER 1988

24

Kroatische Katholische Mission feierte mit deutschen Freunden

Deutsch-kroatische Adventsbegegnung hieß das Motto des Tages der offenen Tür im Gemeindezentrum in der Roonstraße. Zwei Tage lang gab es dort Folklore (Foto), einen Weihnachtsbasar mit vielen Handarbeiten und Geselligkeit bei Kaffee und Kuchen. Der Erlös der zweitägigen Veranstaltung wird der Caritas in Zagreb zu Gunsten der Waisenkinder dieser Stadt zur Verfügung gestellt.

Foto: Juraschek

Socijalni savjetnik...

Pušenje

U Saveznoj Republici Njemačkoj se svake godine po osobi popuši prosječno oko 2100 cigareta (tu su dakle uključene i bebe, te nepušači!). Reklamna industrija za reklamiranje cigareta u novinama, kino-predstavama i slično potroši svake godine preko 200 milijuna maraka. U Njemačkoj puši oko 60% muškaraca i oko 25% žena. Sve više puši omladina i žene, u ovom slučaju ženska emancipacija ima i svoju negativnu stranu. Pušenje je rasprostranjeno više među radnicima i samostalnim zanatlijama, nego među namještenicima i činovnicima.

Vrste pušača

Grubo uzevši postoje 3 vrste pušača. Prvi su tzv. **povremeni pušači**, koji puše dnevno između 3 i 8 cigareta, najčešće nakon posla, radi opuštanja, u društvu... Druga grupa pušača su tzv. **pušači iz navike** – ta grupa je i najveća među pušačima (otprilike polovina svih pušača pripada toj grupi). Pušači iz navike troše na dan prosječno jednu kutiju cigareta. Za njih je karakteristično da vrlo rano počinju s pušenjem, preuzimajući navike svojih roditelja. Njihovo pušenje vezano je uz određene navike (pušenje uz prvu kavu, poslije ručka, cigareta prije spavanja itd. pretvoreno je u neku vrstu rituala). Treća grupa pušača su tzv. **ovisnici** o pušenju. Oni konzumiraju dnevno preko kutije cigareta, dakle puše jednu cigaretu za drugom, bez prekida. Ta grupa ima najmanje obzira prema nepušačima i najmanje je u stanju da se odvikne pušenja. Pušači ove grupe konzumiraju cigarete, osim iz navike, posebno u situacijama kada su u brizi, napetosti, strahu, dosadi itd. – često zapale cigaretu a da to ni ne opaze, dakle puše automatski.

Dok se pušači iz prve grupe najlakše mogu odviknuti od pušenja, pušačima zadnje grupe to najteže pada. Zanimljivo je da pušači iz prve grupe češće puše cigare ili lulu, a pušači druge grupe najlakše se daju zavesti reklamama.

Djelovanje nikotina

Nikotin je jedan od najsnažnijih otrova uopće. 50 miligrama nikotina djeluje smrtonosno ukoliko bi se injekcijom odjednom unijelo u tijelo. Kod pušača trovanje naravno ne nastupa odmah, pošto se doze raspoređuju u malim količinama preko cijelog dana, a dolazi i do privikavanja organizma na nikotin. Nikotin najprije pojačava opću budnost i aktivnost, a potom djeluje upravo suprotno, dolazi do opuštanja i prigušivanja aktivnosti. U organizmu se povećava nivo šećera i raste krvni tlak, srčani mišić troši više kisika. Kod non-stop pušača primjećujemo tipične zdravstvene poremećaje, ako prestanu pušiti – dolazi do znojenja, nemira, vrtoglavice, nervoze agresivnog ponašanja itd., dakle do

sličnih simptoma koje imaju i alkoholičari ako prestanu piti.

U dimu koji izlazi iz cigarete ima najmanje 40 supstanci koje dokazano izazivaju rak, osim toga čitava sila drugih štetnih sastojaka (od katrana, preko ugljičnog monoksida do raznih kiselina i obične prašine).

Zdravstvene posljedice pušenja

Pušenje je prvi i najglavniji uzrok oboljenja i smrti. U Saveznoj Republici Njemačkoj (tu hoćemo ili nećemo spadamo i mi) godišnje 140 000 ljudi prerano umre, a oko 100 000 postanu rani invalidi, najčešće zbog pušenja (25 000 ljudi godišnje umre ovdje od raka na plućima a 40 000 od srčanog infarkta, koji je također vezan uz pušenje). Život pušača je prosječno kraći od života nepušača za punih 12 godina, osim toga, pušač tijekom života ima mnogo više problema sa zdravljem nego nepušač. U „najboljim“ godinama života, dakle između 35 i 59 godine umiru pušači dvostruko više nego nepušači.

Pušači najčešće obolijevaju i umiru od raka na plućima (ako uzmemo u obzir konzumaciju od 10 cigareta na dan u toku 20 godina, onda prosječni pušač popuši oko 70 000 cigareta) – pa onda zaista nije više čudno da oboli od raka pluća ili grkljana. Isto tako česta su srčana oboljenja – infarkt srca, moždani udar. Smrt od infarkta je kod pušača 70% češća nego kod nepušača, a da o invalidnosti i ne govorimo. Pušači često obolijevaju i od bronhitisa, čira na želucu i dvanaestercu, drugim vrstama raka, zubi im češće strada vaju, dolazi do impotencije a ako je trudnica pušač, u tom slučaju je opasnost od prerane smrti novorođenog djeteta 40% veća nego u slučaju da majka nije pušila za vrijeme trudnoće. Opasnosti od pušenja su utoliko veće ukoliko pušenje počinje ranije u mladosti, ukoliko se cigareta inhalira u pluća, ukoliko se cigareta popuši do kraja i ukoliko se češće

udiše. Posebna opasnost vreba na nedužne nepušače koji se nalaze u zatvorenoj prostori u kojoj se puši, jer u ispušenom dimu je koncentracija materija koje izazivaju rak 3 puta veća nego u samom „cugu“. Tzv. pasivni pušači, dakle nepušači koji ni krivi ni dužni udišu dim koji iziđe iz pluća pušača, obolijevaju često od bronhitisa, glavobolje, imaju vrtoglavicu, alergije, kašalj itd.

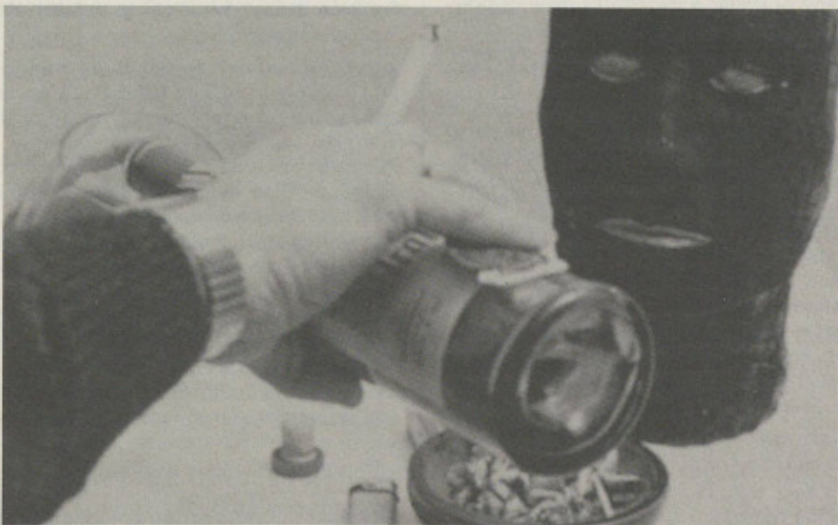
Radi pušača cijelo društvo ima povećane troškove – bolesničke blagajne moraju snositi troškove njihova liječenja, mirovinsko osiguranje mora plaćati prijevremene penzije pušačima-invalidima (godišnje oko 100 000 invalida radi pušenja), česti izostanci s posla radi bolesti pušača, a da se o štetnom utjecaju na djecu i cijelu okolinu, koja se pušenjem zagađuje, dalje i ne govori.

Odvikavanje od pušenja

Odvikavanje od pušenja nije lako, ali je moguće. Postoje za to čitavi programi s trenin-gom odvikavanja. Prvi korak je svakako dobra i jaka volja za prestankom pušenja i spremnost da se učini nešto pozitivno za svoje zdravlje, zdravlje svojih najbližih i čitave naše okoline. Ako se baš nikako ne može prestati pušiti, svako smanjenje konzumiranja cigareta je prvi korak u dobrom pravcu. Odvikavanje se lakše podnosi ako se kombinira se sportskom aktivnošću, zdravom ishranom (mnogo voća i povrća) i podrškom porodice, prijatelja i cijele socijalne sredine. I autor ovoga teksta, koji je bio povremeni pušač, prešao je u grupu nepušača i time se iskreno ponosi!

Tako, sada znate malo više o tome što sve u sebi krije plavi dim koji izlazi iz cigarete, ne samo za pušače, nego iz sve druge koji uz njih žive. Možda će ovaj članak nekome od njih dati snage da cigaretama i pušenju zauvijek okrene leđa. Zahvalan bi mu bio ne samo njegov cijeli organizam, već i njegov džep!

Vitomir Markota

Alkohol traži cigaretu, cigaretu traži alkohol – sve na veliku štetu samih potrošača

† Fra Roko Romac

U rano jutro 10. prosinca 1988. godine blago je u Gospodinu preminuo, u prostorijama Hrv. kat. misije Frankfurt, okružen redovničkom braćom i sestrama, dugogodišnji hrvatski misionar **fra Roko Romac**.

Pokojnik je rođen u Glavicama (Sinj) 13. ožujka 1915. godine. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u Sinju, a filozofiju i teologiju u Makarskoj. Za svećenika je zaređen 7. travnja 1940. Od 1941. – 1944. vrši službu kapelana u Metkoviću. Potom napušta Domočinu i odlazi najprije u Rim, a zatim u Sjedinjene Američke Države gdje od 1947. – 50. djeluje kao župni pomoćnik u Los Angelesu i San Franciscu. Od 1950. – 1953. studira filozofiju na sveučilištu u Los Angelesu. Zatim obnaša službu kapelana u St. Luisu, Steeltonu i Sharonu (1955. – 59.). Jedno vrijeme radi i u hrv. župi Sv. Ćirila i Metoda u New Yorku. Od 1959. – 1963. djeluje kao župni vikar u jednoj župi u Chicagu, a od 1963. – 1970. u župi „Bogojavljenja“ u New Yorku. U rujnu 1970. godine dolazi u S. R. Njemačku, gdje je 5. 10. iste godine imenovan hrvatskim misionarom u Darmstadtu. Na toj službi ostaje do 1. 9. 1983. godine kada se povlači u zasluženu mirovinu u Frankfurt i tu ostaje do svoje smrti.

Pokopan je u franjevačkoj grobnici u Sinju 30. prosinca 1988. godine. Pogrebni obred predvodio je provincijal fra Šimun Šipić u koncelecijaciji s pedesetak svećenika, a oproštajnu riječ izrekli su dragom pokojniku naddušobrižnik p. Bernardo Dukić i voditelj frankfurtske misije fra Ivan Križanović.

Donosimo u cijelosti taj Naddušobrižnikov govor:

Ovog subrata i svećenika za kojeg se danas ova sabrana kršćanska zajednica i braća njegove Provincije mole i ispraćaju na posljednji zemaljski počinak, mnogi ne poznaju ili ga samo djelomično poznaju. U vihoru i vrtlogu rata napustio je Domočinu, Provinciju i živi preko 45 godina u inozemstvu, ostajući silno povezan sa svojim hrvatskim narodom, s Crkvom u Domočini i sa svojom braćom u Provinciji.

Svakodnevno je i pozorno pratio sve događaje i zbivanja na ovom tlu i na ovom prostoru. Svaka bol i rana njegova naroda i Crkve je rana na njegovu srcu, a svaka njihova radost bila je i njegova radost. Duge godine živio je i djelovao u tuđini, ali je zadnje zemaljsko počivalište želio imati u hrvatskom „San Franciscu“ – groblju sv. Franje u Sinju, gdje očekuje uskrsnuće mrtvih.

On i njegov posebni prijatelj fra Ambroz Budimir, koje je Providnost vodila i prisno spojila u gorkoj tuđini, ranjeni bratskom privrženosti, počivaju i snivaju u jednom istom grobu. I tako nas ostaviše naši dragi „senatori“, kako smo ih običavali nazivati.

Fra Roko je bio pravi, tvrdi i teški realist, prirodni reakcija. Nikakav sanjar niti utopist. Kad je napuštao hrvatsku župu u Darmstadtu

ovako mi je rekao: „Ne mogu više! Nadi mladega svećenika koji će voditi ovu Božju zajednicu“. I samoj smrti gledao je u oči, osjećao je u sebi i pred sobom pa mi jednom zgomom reče: „Sprema mi sprovod“. Nije se ni malo strašio ni bojao! Svaku je stvar gledao i promatrao realno i konkretno. Stajao je s obje noge na zemlji, pogleda uprta prema nebu, prema gore. Iz tog uvjerenja, iz te vjere živio je i radio kao vjernik i kao svećenik.

Kad je 1970. godine došao u Europu, u Darmstadt, za hrvatskog župnika, ovako je rekao: „Ovo je jedan od mojih najsretnijih dana u inozemstvu“.

Čovjek koji je i sam proživljavao gorku tuđinu najbolje je i poznavao teške jade našega iskorijenjenog čovjeka-gastarbeitera – radnika čovjeka u SR Njemačkoj. I zato se osjećao posebno radosnim da je mogao svojem čovjeku, s kojim je bio vezan krvlju i svijesću, u tim teškim trenucima pomagati.

Sve je svoje sile i sposobnosti, tjelesne i duhovne, ulagao u svoj svećenički rad za naše ljude. Odmah poslije svojeg nastupa na službu osnovao je i otvorio HRVATSKI CENTAR u Darmstadu koji je nazvao „LEOPOLD MANDIĆ“. To ime ima svoju simboliku: sv. Leopold, koji je živio u inozemstvu, bio je duhovni umjetnik i tješitelj u ispovjedaonici. I novoosnovani centar postao je duhovna oaza za naše ranjenike u džungli i pustinji europskih velegradova.

Savjesno je obavljao svoju svećeničku službu, posebno liturgiju! Želio je da liturgija uvijek bude što svečanija, posebno na velike blagdane. Sve ono što je lijepo i dobro, gledano ljudski i kršćanski, želio je da bude i u njegovoj župi. Njegovo dobro i široko srce nije znalo što je to „invidia clericalis!“ (klerička zavist). Sve što je duhovno i kulturno obogaćivalo njegove vjernike, posebno ga je veselilo. To je vjer-

Fra Roko Romac, bivši darmstadtski misionar

ničko srce i zapažalo! Volio je svoje vjernika a i oni su njega poštovali i voljeli! Svaki njegov kasniji pojavak u župi Darmstadt – dok je bio u mirovini – bio je uvijek pozdravljen srdačnim i dugim aplauzom!

Zadnje godine u Frankfurtu živio je u zajednici kao ugodan i dragi stariji brat! Nikome nije želio biti na teret do zadnjeg trenutka. Često je osjećao teške bolove, ali je to u sebi, u svojoj nutrini, gutao i podnosio, uz bratski razgovor. Starački i bolesnički krevet bio mu je žrtveni oltar za vjernike i za hrvatski narod!

Dragi fra Roko, za sve neka Ti Bog u nebu naplati! Hvala!

Počivao u miru Božjem!

Iv.

Domovini u pohode, jednom zauvijek!

U Frankfurtu, u Domu „Ante Antića“, 10. prosinca 1988. u zoru, preselio se u vječnost **fra Roko Romac**, dugogodišnji dušobrižnik naše iseljene Crkve.

Život fra Roka bijaše skrovit, ali govor odrješit i služenje Evanđelju radikalno. Upravo tako ga je poznavala župska zajednica iz Darmstadta gdje je 13 godina župnikovao. Njegova svećenička osoba bila je za mnoge zadnje utočište, dobar savjetnik za životni put i izlaz iz kojekakvih zamršenih situacija. Sve godine svoga župnikovanja neumorno je naglašavao roditeljima važnost kršćanskog odgoja njihove djece, tim više što su u tuđini. I sam se često pitao što li će biti od kršćanskog života one djece koju je u Darmstadtu krstio, a bilo ih je preko 490. Godinama se sâm trudio oko vjerske pouke djece pripreme za sakramente odraslih. Neopisivo se radovao svakom uspjehu što je zapažao na tom planu i to su djeca dobro pamtila.

Dugogodišnji mu je cilj bio da dobije pomoć za odgoj mladeži i to mu se ostvarilo.

Nakon što je otišao u mirovinu – iako nije zbog slabog zdravlja često navraćao u Darmstadt – interesirao se za život i rad ove naše župe. I dok se s poštovanjem sjećamo praktičnih vjernika naše župe koji su preminuli u 1988. god. (Janja Mišetić, Marko Miljak i Bartul Ledić), u nadi uskrsnuća molimo: Umnoži nam, Gospodine, vjeru u riječi tvoje, „... koji vjeruju u me živet će ako i umru i nijedan koji živi i vjeruje u me neće umrijeti zauvijek.“

Vjernici župe Darmstadt dugo će pamtili svoga pastira, a pokazat će zahvalnost za takav njima darovani život moleći za svećenike preko kojih su primili krštenje ili druge sakramente.

Dok smo slavili Misu zadušnicu za pokojnog fra Roka, 12. 12., njegov nasljednik fra Frano Bilokapić progovorio je vrlo lijepo o njegovu životu i nesebičnom predanju u službi Bogu i ljudima.

Za nas vjernike svaki prelaz u vječnu domovinu znači i veću povezanost s trpećom i proslavljenom Crkvom.

Dragi naš fra Roko, laka ti bila zemlja tvoga Sinja, gdje sada počivaš iščekujući uskrsnuće.

Vjernik iz Darmstadta

CRTICE IZ ŽIVOTA NAŠIH ISELJENIKA

Nebeski poštar

„Eto nam proša Božić i Tri kralja, brzo će i maškare!“ uzdiše fra Jure. „Sve će to opet na godinu doći“, kažem. „Al oša nam evo i fra Luka, pokoj mu duši, a on se više iz neba ne vraća!“ „Fra Jure, jednom ćemo svi pod ledinu, nema tu iznimke.“ On klima glavom: „Znaš, šjor Ive, na dnu duše svak se nada da njega smrt neće potrefiti, makar uz kakvu čaroliju.“ „E sad bulaznite kao stara Vugrinka koja vjeruje da je našla lijek za vječnu mladost!“ „Ota vračara i lisica? Ma biži, s onim grbavim šeširom na glavi pa gospodske halje na kumici – sličići više strašilu na polju proti vrabaca“, odbrusi.

Sjećam se kako je nekoć stigla u Njemačku, kao vedra zdrava seljanka: marama na glavi, šarena bluza s čipkama, široke bakandže. Nakon što joj Štef „oteglel“ pa ostala sama sa sinom i bez pare u džepu, dala se i ona „vrbovati“ u Zagrebu, pa kad je u Frankfurtu primila prve tvrde marke, kao da joj je kašika pala u med. Pored rada u bolnici, išla Vugrinka uvečer još „pucivati“ na 2–3 mjesta. Nakon par godina uzela dolje kredit, oženila sina, popravila hižu. „Bog i bogme, sad sam na konju – nek sad drugi gradiju socijalizam!“ Dok je savjesno i točno slala snaji i sinu rate za banku, sazna iznenada, jednog strašnog dana, da su je njezini grdno prevarili. Mjesto da marljivo rade po kući, u štali i polju te vraćaju dug, sin se propio, a snaja kupovala štogod joj ponudili.

„Svak tira vodu na svoj mlin, tako je to na svitu!“ tješio fra Jure bijednu Vugrinku. Od onda nam svima dosađuje i kuka: „Kaj bum sad, bedna i od svih nasamarena? Al ne, ne buju mi oni dole više vkrali mirnu starinu – sad bum ja drukče!“

Usplahirenu zbog nesigurne budućnosti, kao sve stare, zahvatila je prava groznica za markama. Najprije je još više privatno radila i štedjela svaki pfenig. „Škrtač je ka svinjče“, govorio joj fra Jure, „istom iza smrti je dobar!“ Jer pucerka, uza svu štednju, ne može ni u kapitalizmu ni u socijalizmu, s kreditom na grbači, doći do velikih novaca. Ali kako se praznovjerci oduvijek nadažu, otkrila Vugrinka jednog dana „magični lijek“ za sve probleme. Nije ona nikad doduše čula za „nju edž“ („Znaš“, tumačio mi fra Jure, „new age, to su ti

one moderne vračare i sotonine služavke!“), a još manje je poznavala neumrlo djelo, Goetheova „Fausta“, koji je Mefistu prodao svoju dušu i dobio vječnu mladost. Kako je bila sklona vračkama, dala se lako obratiti od neke ciganke iz Zemuna, po čijem savjetu je sad počela davati starom Heinzu preko Majne, gdje već dugo „pucuje“, „magičnu medicinu“. Odlična penzija, veliki stan, još veći konto na banci, a bez ikog na svijetu, osim jedne sestre i nećakinje, koje su ga posve zaboravile.

Kako je još jedva izlazio, išla ona za Heinza u trgovinu, čistila mu kuću, imala dapače punomoć za banku, ali mu potajno u kavu stavljala skupu cigankinu „medicinu“. „Bre, ženo, ako mu daješ moj čarobni lek, Švaba će da ti ostavi celu baštinu!“ šaptala joj ciganka i kasirala.

Za Vugrinku je to bila nebeska muzika, iako malo skupa. Sve ono što zbog prevare u domovini više nije imala, sva sigurnost u starosti o kojoj je sanjala, sad je uz „medicinu“ dospjela na dohvat ruke, spas i rješenje, nešto čudesnog i mističnog, kao da zbilja neki demon ili sotona stoji na njezinoj strani.

„E sinko“, tješio je fra Jure, kad se unatoč svim vračkama njezina nada odjednom kao mjehurić sapunice rasplinula, „srića i staklo lako se razbije! Il čuj ovu: Ko lovi dva zeca, ni jednog ne ufati! Ne moš ti u kapitalizmu debelo zarađivat, a u socijalizmu plaćat jeftine kredite!“

Jednog jutra naime, na obavijest njemačkih susjeda, osvanula Heinzova nećakinja, odvela ga k sebi, dala se od suda imenovati njegovom skrbnicom, a Vugrinku potjerala iz stana.

Umorna, razočarana i iznervirana na smrt, otišla ona par dana na odmor u Bavariku. Ali jedva stigla u hotel, pa stala pod duš, padne na mokrim pločicama kupaonice, razbije kosti i ostane nepokretna u bolnici više mjeseci. Kad se vratila u Frankfurt, „njezin Heinz“ umro i bio već pokopan, a sva nada u baštinu i vječnu sreću „fuč“.

„Tako ti naša Vugrinka proklela ciganku i sve vračare“, zaključio fra Jure, „al sad ne dolazi ni u crkvu, ka da joj Bog kriv! Zašto je virovala više višticama neg Bogu?“

Fra Jure se s vrata okrene pa će mi nasimijati: „Jesan ti večerka što se onomad-

ne zbilo za večerom na dan fra Lukine smrti?“ Sjedne opet pa će naširoko: „Sedimo ti mi za stolom, kad evo fra Ike, novog gvardijana, s poštom, pogleda nas pa veli: ‘Jopet stigla pošta za pokojnog fra Čiru Markoča, a on oša u nebo još prid četiri lita – šta ćemo sad s tim?’ Fra Blaško, mlad i jogunast, skoči: ‘A eto, ko prvi od nas pođe na drugi svit, nek mu ponese poštu!’ Svi sad gledaju fra Luku kao najstarijeg, al on kadi svog, Lorda’ pa će mirno: ‘Al kako ću fra Čiru međ milijunima blaženika u nebu pronać?’ Ma, brate, velim ja, ‘ti odma s vrata nebeski samo vikni: Oj, di si fra Čiro? Evo ti nosim nešto pošte is Vrankfurta, a malo i crnog vina iz Vodica!’ Evo ti odma fra Čire, ne brigaj, Luka!’ A onda fra Luka, pokoj mu duši, još iste noći zaspi i umre.”

Fra Jure priča sve to onako prirodno, kao o dnevnim zgodama oko misije, pa se tome čudim i divim. „A zašto ja ne bi tako govorija“, pita me on, „otkad nam đava pomutija viru u Boga, jadni narod il mašta o socijalizmu i perestrojki, il se nada u milijune na lutriji, a vi mlađi ste blaženi uz vašu pop-muziku, ka šta Vugrinka sanja o vračkama i čarolijama ka o jedinom spasenju od zla i bide. Al pazi, sinko, kad lisica predikuje, čuvaj guske i kokoši! Zar mi kršćani više virujemo sotonu u svim njegovim maškarama, a manje se ufamo u najsigurnijeg svidoka Božjeg, Isusa Krista? Zato san ti ja siguran, ka da Isus ni onomadne reka razbojniku na križu, neg meni osobno: ‘Još danas ćeš bit sa mnom u raju!’“

Sjetim se staroga prijatelja Cvetka, nedavno umrlog u bolnici i nabacih: „Fra Luka ne bi možda mogao ponijeti poštu u pravoslavno nebo?“ On me ošine pogledom: „Ne govori o Bogu i raju ka moja teta Luce! Prid Bogom su sve duše jednake – nema ondi pravoslavni, muslimani il katolika!“ Onda se na izlazu okrene pa nasmiije: „Al prvo moraš nać nebeskog poštara – al ne gledaj sad u me, neg – čekaj magarče dok trava naraste! Vugrinka i ja ostajemo vечно na životu – ona po svojim vračkama, a ja s virom u Boga!“

Ivo Hladek

Kroatischer Chor sang in St. Nikolaus

KOLLEGIUM PRO MUSICA SACRA nennt sich der kroatische Chor, der im Inneren der St. Nikolauskirche ein weihnachtliches Konzert aufführte.

Solz – Ein geistliches Chorkonzert präsentierte der kroatische Chor „Kollegium pro musica sacra“ in der St. Nikolauskirche. Bei der Auswahl der geistlichen Lieder orientierten sich die Sänger an der Advents- und Weihnachtszeit.

Die meisten Kompositionen stammten aus Jugoslawien und entstanden zum Teil schon im 13. Jahrhundert. An ihnen lassen sich Einflüsse von germanischen und romanischen Volksgruppen feststellen. Allerdings zählte

auch der Choral für Orgel von Johann Sebastian Bach zum Repertoire des Ensembles für geistliche Musik, das fast vollständig aus Studenten der Universität Zagreb bestand.

Dirigiert wurde der gemischte Chor von Schwester Immaculata Malinka, die seit über 20 Jahren als Professorin für Kirchenmusik in dieser Stadt an der Mündung der Save lehrt. Als Solisten traten Matisa Rajcic (Bariton) und

Schwester Cecilija Plesa (Mezzopran) auf.

Auch durch den recht spärlichen Besuch ließen sich die Sänger nicht entmutigen. Und ihre harmonische und künstlerisch gut gelungene Darbietung fand während des Konzertes den Beifall des Publikums.

Kölner Stadt-Anzeiger
Donnerstag,
8. Dezember 1988

Postvertriebsstück D 2384 E Gebühr bezahlt:

**ŽIVA
ZAJEDNICA**

Herausgeber:
**Kroatisches
Oberseelsorgeamt
in Deutschland**

6000 Frankfurt a.M. 50

An den Drei Steinen 42, Tel. (0 69) 54 10 46

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić

Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija

Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić,
Stanka Vidačković,
p. Stjepan Maleš

Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina

Bankverbindung: Konto Nr. 129 072 bei der
Stadtsparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf 2

Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf 1

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-Walldorf

Govor tijela

Čovjek je obdaren govorom (jezikom). Njime on komunicira sa svojom okolinom: izražava svoje misli, osjeća, po-

trebe... Usmeno ili pismeno. Ali ima još jedan govor (jezik) koji je vrlo važan, a o kojem vodimo malo računa, posebno roditelji i odgojitelji, a taj govor je jači, iskreniji, nikada ne vara, samo ga treba znati „čitati“, a to je govor tijela.

la. Kako je bogat izražajem taj govor! Sve govori, sve vibrira: prsti, ruke, usne, usta, oči, lice, osmijeh, držanje, kretnja tijela. Sve govori radosno, prijateljski, južnohrvatski (oprostite, bez psovke). Ovo je govor veselog susreta, premda se njih dvojica susreću svake nedjelje pred crkvom, a i češće, a kako tek izgleda govor straha, žalosti, bolesti...

Kako nazvati ovaj njihov govor? Je li to pitanje za stručnjake ili političare? Ne snalazim se više. U svakom slučaju ispitivanjem ovog govora, načina komuniciranja s okolinom, bave se liječnici, pedagozi, psiholozi, psihoanalitičari, psihoterapeuti...

Kako je lijepo kad izrečene misli popratimo gestama, smiješkom..., kad se razvije sklad pameti i tijela, duše i srca, kad nam ljudi, prijateljski naklonjeni, sve na licu vide: radost i žalost, zdravlje i bolest, očekivanja i nadu. *Mato Kljajić*

Svaki pokret i svaka gesta ljudskoga tijela govor je ljudske duše